

T.C.
İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ (TEZLİ) YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

ÇOCUKLUK DÖNEMİ DUYGUSAL İHMALİNİN
YETİŞKİNLERDE YAŞAM TATMİNİNE OLAN ETKİSİNİN
İNCELENMESİ

Derin Su DEMİR

Yüksek Lisans Tezi

ÇOCUKLUK DÖNEMİ DUYGUSAL İHMALİNİN YETİŞKİNLERDE
YAŞAM TATMİNİNE OLAN ETKİSİNİN İNCELENMESİ

Derin Su DEMİR

T.C.
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji (Tezli) Yüksek Lisans Programı

Yüksek Lisans Tezi

ORCID ID: 0009-0005-4287-5889

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Metin ÇINAROĞLU

İstanbul
Temmuz 2024

KABUL VE ONAY

Derin Su DEMİR tarafından hazırlanan “Çocukluk Dönemi Duygusal İhmalinin Yetişkinlerde Yaşam Tatminine Olan Etkisinin İncelenmesi” başlıklı bu çalışma, 17 Temmuz 2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Selçuk ASLAN** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri Üyesi: **Dr. Öğr. Üyesi Eda YILMAZER** _____
Beykoz Üniversitesi

Tez Danışmanı: **Dr. Öğr. Üyesi Metin ÇINAROĞLU** _____
İstanbul Nişantaşı Üniversitesi

Jüri tarafından kabul edilen bu çalışmanın Yüksek Lisans Tezi olması için gerekli şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Enstitü Yönetim Kurulu;

Karar Tarihi:

Karar Numarası:

Dr. Öğr. Üyesi Şerafettin SEVGİLİ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

17 Temmuz 2024

Derin Su DEMİR

SAVUNMA ÖNCESİ ONAYLAR

BENZERLİK ONAYI		
Başlık	Çocukluk Dönemi Duygusal İhmalinin Yetişkinlerde Yaşam Tatminine Olan Etkisinin İncelenmesi	
Savunma Tarihi	17 Temmuz 2024	
Sayfa Sayısı	88	
Benzerlik Yüzdesi (%)	15	
Benzerlik Yüzdesi (%) (Kaynakça Hariç)	9	
Taranan Program	Turnitin	
<p>Yukarıda başlığı/konusu gösterilen tez çalışmamın kapak sayfası, giriş, özet, ana bölümler ve sonuç kısımlarından oluşan çalışmam için şahsım ve tez danışmanım/Enstitü Sorumlusu tarafından intihal tespit programında taraması yapılmıştır. Tez Danışmanımın gözetiminde tamamladığım çalışmamın azami benzerlik oranlarına göre intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.</p>		
Öğrenci	Danışman	Enstitü Sorumlusu
Derin Su DEMİR	Dr. Öğr. Üyesi Metin ÇINAROĞLU	

ETİK KURUL ONAYI		
Başlık	Çocukluk Dönemi Duygusal İhmalinin Yetişkinlerde Yaşam Tatminine Olan Etkisinin İncelenmesi	
Etik Kurul Toplantı Tarihi	4/4/2024	
Etik Kurul Karar No	2024/04	
Enstitü Sekreteri		

TEZDEN ÇIKARILAN YAYIN		
Yayın Künyesi	Demir, D. S. ve Çınaroğlu, M. (2024). <i>Examining The Effect of Childhood Emotional Neglect on Life Satisfaction in Adults, 3rd International Cankaya Scientific Studies Congress</i> . Ankara, Türkiye	
Yayın Türü	☐ Ulusal Hakemli Dergide Makale ☐ Uluslararası Hakemli Dergide Makale ☐ Ulusal Kongre/Sempozyumda Bildiri ☒ Uluslararası Kongre Sempozyumda Bildiri	
Enstitü Sekreteri		

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazılması aŐamasında sonsuz desteklerini, sabrını, bilgi birikimini ve yol gÖstericiliğini esirgemeyen, beraber çalıŐmaktan gurur duyduğum değerli tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Metin ÇINAROĞLU' na teŐekkürlerimi sunarım. Geleceğimle ilgili kararlarda yanımda olan, desteğini ve sevgisini esirgemeyen teyzem Nermin SERT EREN' e, tezimi yazarken en zor anlarımda bana olan inancını ve desteğini esirgemeyen, hep yanımda olduğunu hissettiren kuzenim Damla BEYAZADAM' a ve stresli anlarımda devam etmemi sağlayan, kaygılarıma ortak olan arkadaŐım Öykü KARABAY' a teŐekkürlerimi borçluyum.

Son olarak her adımında yanımda olan, sevgisini, inancını daima hissettiğim ve bana inanmaktan asla vazgeçemeyen annem Nesrin SERT' e teŐekkürlerimi sunarım. Bu tezi ona ithaf ediyorum.

Derin Su DEMİR

Temmuz, 2024

ÖZET

Derin Su DEMİR

Çocukluk Dönemi Duygusal İhmalinin Yetişkinlerde Yaşam Tatminine Olan Etkisinin İncelenmesi

Yüksek Lisans Tezi

İstanbul, 2024

Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlik döneminde olumsuz ve yıkıcı etkileri olduğu bilinmesine rağmen literatürde yeteri kadar duygusal ihmal üzerinde durulmamıştır. Duygusal ihmalin diğer ihmal ve istismar türlerine göre daha az fark edilebildiğinden bahsedilmiştir. Duygusal ihmal, genellikle duygusal istismarla birlikte bahsedilmiş ve duygusal istismarın gölgesinde kalmıştır. Duygusal ihmalin, duygusal istismar konusundan bağımsızlaşabilmesi ve daha çok tanınabilmesi adına bu tez çalışmasının anlamlı ve faydalı olduğu düşünülmektedir.

Bu çalışmanın amacı çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisinin araştırılmasıdır. Çocukluk dönemi duygusal ihmalin yetişkinlerde yaşam tatmininin birbirlerini etkileyip etkilemediğini anlamak için araştırılmıştır..

Bu tez çalışmasının evrenini 18-65 yaş arası katılımcılar oluşturmaktadır. analizleri 424 katılımcıdan toplanan veriler ile yapılmıştır. Bu tez çalışmasının örneklemini online anket çalışması ile katılım sağlayan bireyler belirleyecektir. Katılımcıların büyük bir kısmı kadın katılımcılar, genç katılımcılar, bekar katılımcılar, çocuksuz katılımcılar ve üniversite mezunu katılımcılardan oluşmaktadır. Bu çalışmadaki veriler Sosyo-Demografik Bilgi Formu, Bilgilendirilmiş Onam Formu, İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği ile toplanmıştır. Ölçeklerin birbirlerine olan etkileri çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bu çalışmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırma yöntemi, anket tekniğini gerektirmektedir. Anket formu yöntemini seçilmesinin sebebi daha çok kişiye ulaşabilmek ve daha geniş bir örneklem elde edebilmektir. Bu çalışma çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmalin yetişkinlik dönemindeki yaşam tatminine olan etkisini ölçmek için İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği kullanmayı amaçlamıştır.

İhmal Ölçeğinde puan artışı görülmesinin (ihmalin azalması) yaşam tatmininde artışa sebep olduğu tespit edilmiştir. Model hem güçlü hem de anlamlı bir açıklayıcıdır. İhmal azaldığı takdirde yaşam tatmininin artış göstermesi ve yaşam tatminindeki artışın da ihmal seviyesinde düşüşe sebep olduğu görülmektedir. İki ölçek incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmanın sonucuna göre, çocukluk dönemi duygusal ihmali, yetişkinlik dönemi yaşam tatminini etkilemektedir.

Anahtar Kelimeler

Duygusal ihmal, yaşam tatmini, yetişkinlerde yaşam tatmini

ABSTRACT

Derin Su DEMİR

Examining the Effect of Childhood Emotional Neglect on Life Satisfaction in Adults

Master's Thesis

İstanbul, 2024

Although it is known that childhood emotional neglect has negative and destructive effects in adulthood, it has not been sufficiently addressed in the literature. It has been mentioned that emotional neglect is less noticeable compared to other types of neglect and abuse. Emotional neglect has often been discussed along with emotional abuse and has remained in the shadow of emotional abuse. This thesis study is considered meaningful and beneficial in order to distinguish emotional neglect from emotional abuse and to increase its recognition.

The aim of this study is to investigate the effect of childhood emotional neglect on life satisfaction in adults. It is being investigated to understand whether, how and to what extent childhood emotional neglect affects life satisfaction in adults.

The population of this thesis study consists of participants aged 18-65. The analyses were conducted with data collected from 424 participants. The sample consists of individuals who participated through an online survey. Most of the participants are women, young, single, childless, and university graduates. The data in the study were collected using the Socio-Demographic Information Form, Informed Consent Form, The Neglect Scale, and Satisfaction With Life Scale. The effects of the scales on each other were examined using multiple linear regression analysis. A quantitative method was used in this research, and the survey technique was preferred. The survey form method was chosen to reach more people and obtain a broader sample. This study aims to use The Neglect Scale and Satisfaction With Life Scale to measure the impact of emotional neglect experienced during childhood on life satisfaction in adulthood.

It has been found that an increase in The Neglect Scale score (a decrease in neglect) leads to an increase in life satisfaction. The model is both a strong and significant explanatory variable. It is observed that when neglect decreases, life satisfaction increases, and the increase in life satisfaction also leads to a decrease in the level of neglect. When the two scales are examined, it is observed that there is a significant relationship between them. According to the results of the study, childhood emotional neglect affects life satisfaction in adulthood.

Keywords

Emotional neglect, life satisfaction, life satisfaction in adults

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
ETİK BEYAN	ii
SAVUNMA ÖNCESİ ONAYLAR.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER	vv
TABLolar DİZİNİ.....	ix
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜR.....	6
1.1. Çocukluk İstismarları ve İhmalleri.....	6
1.1.1. İstismar.....	8
1.1.2. İhmal.....	8
1.2. Duygusal İhmal ve Çocukluk Dönemi.....	11
1.2.1. Duygusal İhmal ve Çocukluk Döneminde Aile.....	11
1.3. Duygusal İhmal ve Cinsiyet.....	13
1.4. Duygusal İhmal ve Yetişkinlik Dönemine Psikolojik Etkileri.....	14
1.5. Duygusal İhmal ve Yetişkinlik Dönemine Fizyolojik Etkileri.....	18
1.6. Duygusal İhmal ve Duygusal İstismar Farkı.....	20
1.7. İhmal ve İhmal İçin Müdahaleler.....	20
1.8. Psikolojik İyi Oluş.....	24
1.8.1. Öznel İyi Oluş.....	25
1.8.2. Yaşam Tatmini.....	25
1.9. Duygusal İhmal ve Yaşam Tatmini.....	33
İKİNCİ BÖLÜM: GEREÇ VE YÖNTEM.....	35
2.1. Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçları.....	36
2.1.1. İhmal Ölçeği (İÖ).....	36
2.1.2. Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ).....	37
2.2. İstatiksel Analiz.....	37
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR.....	38
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER.....	47
SINIRLILIKLAR.....	54

KAYNAKLAR.....	55
EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU.....	69
EK 2. SOSYO-DEMOGRAFİK FORM.....	70
EK 3. İHMAL ÖLÇEĞİ.....	71
EK 4. YAŞAM TATMİNİ ÖLÇEĞİ.....	73
ETİK KURUL/KOMİSYON İZİNİ/MUAFİYETİ.....	74

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Karşılaştırmada Kullanılan Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri	38
Tablo 2. Karşılaştırmaya Katılan Bireylere Ait Sosyodemografik Bilgiler.....	38
Tablo 3. Karşılaştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	40
Tablo 4. Cinsiyetler Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	41
Tablo 5. Yaş Dağılımları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	42
Tablo 6. Eğitim Durumları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	43
Tablo 7. Medeni Durumları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	43
Tablo 8. Gelir Durumları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	44
Tablo 9. Ölçek Etkilerinin Regresyon Analizi Tablosu ile Gösterimi.....	45

GİRİŞ

İhmali kısaca tanımlamak gerekirse, çocuğun bakımından sorumlu kişilerin, sorumluluklarını yerine getirmemeleri anlamına gelmektedir (Şar, 1998a). Çocukluk döneminde gerçekleşmekte olan ve duygusal olarak kötü muameleleri kapsayan davranışlar ikiye ayrılır: duygusal istismar ve duygusal ihmal (Humphreys vd., 2020a). Çocukluk döneminde gerçekleşen duygusal ihmal, çocuğun bakım veren kimseler tarafından dışlandığı, önemsiz, farklı ve ait olmadığının hissettirildiği, çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığı, çocuğa yeterli ilginin gösterilmemiş olduğu ve ebeveynlerin çocuğun ne yaptığı ile ilgilenmemesinden doğduğu kabul edilen ihmal türüdür. Duygusal istismar ise çocuğun bakım vereni tarafından duygusal olarak zalimce muamele gördüğü, aşağılandığı ve bakım verenin çocuğu duygusal olarak yaralayacak hakaret edici sözler sarfetmesi ve tutum takınması ile gerçekleşen istismar türüdür (Houtepen vd., 2018a). Aral ve Gürsoy'un araştırmalarına göre istismarın aktif bir eylem iken ihmalin ise pasif bir eylem olması iki kavramı birbirinden ayıran asıl faktördür (Aral ve Gürsoy, 2001a). Araştırmada yetişkinlik döneminde görülen psikiyatrik bozukluklar ile çocukluk döneminde gerçekleşen duygusal ihmal arasında sağlam bir ilişki olduğuna değinilmiştir (Salokangas vd., 2020a). Duygusal ihmal, çocuğa yalnızca bakım verenleri tarafından değil çevresindeki kişiler veya yabancı kimseler tarafından da uygulanabilmektedir (Şar, 1998b). Çocukluk döneminde maruz kalınan duygusal ihmalin yetişkinlik dönemine uzanan olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Hayattan duyulan yaşam tatminindeki düşük olma durumu çocukluk dönemi esnasında kişinin maruz kaldığı kötü muamele ile doğrudan ilişkilidir. Ancak konu üzerinde yapılan çalışmalar, genellikle çocukluk döneminde yaşanan ihmalden çok aynı dönemde gerçekleşmiş olan istismara odaklanmıştır. Duygusal ihmalin en kısa tanımı yetersiz sevgi verilmesi olarak da söylenebilir. (Wark vd., 2003a). Yaşam tatmini açıklamak gerekirse kişinin sürdürdüğü hayatın kalitesini bir bütün halinde ne denli olumlu olarak değerlendirdiğidir. Yaşam tatmini yaşam kalitesini belirleyen unsurlardan biridir ve yaşam tatmininin zihinsel ve fiziksel sağlıkla birlikteliği kişinin ne denli kaliteli bir yaşam süreceğini belirler. Yaşam tatmininin objektif ve dış etkenler aracılığıyla ölçüldüğü kabul edilmektedir. Yaşam tatmininin etkisi kendisine kişinin davranışlarına nasıl yansıdığıyla gösterir (Saris vd., 1996a). Yaşamın ilk iki yılında gerçekleşen duygusal ihmalin çeşitli

konularda uzun süreli olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir (Egeland, 2009a). Çocukluk ihmalinin olumsuz sonuçlarına rağmen literatürde ihmal konusunun üzerinde pek durulmadığı görülmektedir (Egeland vd., 1983). Bu yüzden bu çalışma, çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlikteki yaşam tatminine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu araştırmanın duygusal ihmal ve yaşam tatmini konulu tezlerin eksiklerinin neler olabileceğinin saptanması açısından önemli olduğu ve katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Çalışmanın Konusu

Bu araştırmanın konusu çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisinin incelenmesidir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisinin araştırılmasıdır. Çocukluk dönemi duygusal ihmalin yetişkinlerde yaşam tatmininin birbirlerini etkileyip etkilemediğini anlamak için araştırılmaktadır.

Çalışmanın Önemi

Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışma, çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlikteki yaşam tatminine etkisini incelenmesinin önemli olduğunu belirtmektedir. Bu araştırmanın duygusal ihmal ve yaşam tatmini konulu tezlerin eksiklerinin neler olabileceğinin saptanması açısından katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın Soruları

- 1.İhmal Ölçeğinin (İÖ) Yaşam Tatmini (Doyumu) Ölçeği (YTÖ) üzerinde anlamlı düzeyde ilişkisi var mıdır?
- 2.İhmalin Yaşam Tatmini (Doyumu) üzerinde anlamlı düzeyde ilişkisi var mıdır?
3. Duygusal ihmal bakımından cinsiyetler arasında farklılık var mıdır?
- 4.Yaşam tatmini bakımından cinsiyetler arasında farklılık var mıdır?
5. Duygusal ihmal bakımından yaş grupları arasında farklılık var mıdır?
- 6.Yaşam tatmini bakımından yaş grupları arasında farklılık var mıdır?

7. Duygusal ihmal bakımından eğitim grupları arasında farklılık var mıdır?
8. Yaşam tatmini bakımından eğitim grupları arasında farklılık var mıdır?
9. Duygusal ihmal bakımından medeni durumlar arası farklılık var mıdır?
10. Yaşam tatmini bakımından medeni durumlar arası farklılık var mıdır?
11. Duygusal ihmal bakımından gelir grupları arasında farklılık var mıdır?
12. Yaşam tatmini bakımından gelir grupları arasında farklılık var mıdır?
13. İhmal ve yaşam tatmini (doyum) arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
14. İhmal Ölçeği (İÖ) ve Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ) arasında anlamlı düzeyde ilişki var mıdır?
15. Yetişkin bireylerde psikolojik iyi oluş, yeme bozuklukları düzeyini anlamlı düzeyde yordamakta mıdır?

Araştırma Hipotezleri

H1: Çocukluk dönemi duygusal ihmali, yetişkinlik dönemi yaşam tatminini etkilemektedir.

H0: Çocukluk dönemi duygusal ihmali, yetişkinlik dönemi yaşam tatminini etkilememektedir.

Çalışmanın Yöntemi

Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisinin araştırılması amaçlayan ve nicel yöntem kullanan bir araştırmadır. Araştırma yöntemi, anket tekniğini gerektirmektedir. Anket formu yönteminin seçilmesinin sebebi daha çok kişiye ulaşabilmek ve daha geniş bir örneklem elde edebilmektir. Bu çalışma çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmalin yetişkinlik dönemindeki yaşam tatminine olan etkisini ölçmek için İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği kullanmayı amaçlamaktadır.

İstatistiksel Analiz

Değişkenlerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığına Shapiro-Wilk testi ile bakılmıştır. Normallik varsayımını sağlayan sürekli değişkenler için ortalama±standart sapma, varsayımı sağlamayan sürekli değişkenler için medyan(minimum:maksimum) değerleri verilmiştir. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalarda normallik varsayımının

sağlanmadığı durumlarda Mann Whitney U testi, sağlandığı durumlarda Bağımsız Örneklem t testi kullanılmıştır. Üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında normallik varsayımı sağlanmadığı durumlarda Kruskal Wallis H testi, sağlandığı durumlarda Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Ölçekler arasında ilişkiye Spearman Korelasyon Analizi ile bakılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklere ait iç tutarlık katsayıları İhmal Ölçeği $\alpha=0.95$ ve Yaşam Tatmini Ölçeği $\alpha=0.84$ olarak bulunmuştur. Ölçekler arasında etkilerin belirlenmesi için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS (IBM Corp. Released 2017. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0) programı kullanılmış olup $p<0.05$ (α) istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

Araştırma Örnekleme

Çalışma, yaşları 18-65 arasında olan 424 katılımcıdan oluşmaktadır. . Katılımcıların 250'sinin kadın ve 174'ünün erkek olduğu bilinmektedir. Bu tez çalışmasının evrenini yetişkinler oluşturmaktadır. Bu tez çalışmasının örneklemini online anket çalışması ile katılım sağlayan bireyler belirleyecektir.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Araştırmada katılımcıların cevapladığı Sosyodemografik Bilgi Formu, İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği ile katılımcılardan toplanan verilerin samimiyeti ve doğruluğu ile sınırlıdır. Araştırmanın alanı 18-65 yaş aralığı olarak sınırlandırılmıştır. Araştırmanın örnekleme dengeli bir şekilde dağılmaktan uzak olması çalışmanın yorumlanmasını etkiliyor olabilmektedir çünkü katılımcıların çoğunluğu kadın, 18-20 yaş, üniversite öğrencisi, bekar, çocuksuz, düşük gelirli bireylerden oluşmaktadır.

Çalışmayı yaparken duygusal ihmal ve yaşam tatmini ile ilgili eğitim durumları konusunda yeterli veriye ulaşılamamıştır. Çalışmayı yaparken duygusal ihmal ile ilgili yaş, gelir ve çocuk durumu konusunda yeterli veriye ulaşılamamıştır.

Etik Beyan

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını

tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

BİRİNCİ BÖLÜM: LİTERATÜR

1.1. Çocukluk İstismarları ve İhmalleri

Çocuk istismarları ve ihmalleri gibi olumsuz deneyimler, bireylerin yoğun stres yaşamaları sonucunda onlarda ruhsal izler bırakabilmektedir. Bu kişilerin deneyimledikleri yoğun stres, bireylerin normalde kullandıkları savunma mekanizmaları ve başa çıkma seçeneklerinin yetersiz kalması ile bireyin üzerinde ağır izler bırakabilmektedir. İnsanların sebep olduğu psikolojik travmaların doğal afet veya kazaların sebep olduğu ruhsal travmalara nazaran bireyin üzerinde daha kalıcı ve yoğun izler bıraktığı bilinmektedir. Çocukluk döneminde deneyimlenen istismar ve ihmaller, çocuğun bağımlı olduğu ve fiziksel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılaması gereken ebeveyn veya bakım verenleri tarafından gerçekleşmektedir. Psikolojik travmalar, uzun süreli ve tekrardan olabildiği gibi tek bir yaşantı ile de gerçekleşebilir (Şar, 1998c).

Çocukluk istismarı ve ihmali, fiziksel istismar, duygusal istismar, cinsel istismar, fiziksel ihmal ve duygusal ihmal kategorilerinden oluşmakta olduğu düşünülmektedir. Bu ihmal ve istismar türleri çocuğun hem fiziksel hem de zihinsel gelişimini olumsuz yönde etkileyebilmektedir (Aral ve Gürsoy, 2001b).

Olumsuz çocukluk deneyimleri duygusal ihmali de kapsamaktadır. Olumsuz çocukluk deneyimlerinin risk faktörleri mevcuttur. Bu risk faktörleri sakıncalı çevreler ve ilişkiler olabilmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimlerinin hem kısa hem de uzun olumsuz etkileri sürebilmektedir. Bu yüzden erken çocukluk döneminde geç olmadan müdahale etmenin önemli olduğu düşünülmektedir. Bireylerin istikrarlı bir şekilde besleyici ilişkiler ve besleyici çevreler içinde büyümesi önemli ve erken müdahaleler ile mümkün olabilmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimlerinin önüne geçmek için olabildiğince çok kişiye ve aileye kamu yolundan ulaşılabileceği düşünülmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimlerinin önüne geçmek için programlar ve projeler oluşturulabileceği düşünülmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimleri için düşünülen müdahaleler çocuklar dışında okul, toplum kuruluşları, aile ve çevrelerine de sunulabileceği düşünülmüştür (Dion vd., 2020).

Üniversite öğrencileri ile yapılan bir çalışmaya göre, bu öğrencilerin çocukken deneyimledikleri ihmal ve çocukken deneyimledikleri istismarın psikolojik dayanıklılıkları üzerinde olumsuz bir etki bıraktığı söylenebilir. Düşük duygusal mevcudiyete (emotional availability) sahip ebeveynlerin çocuklarının daha büyük olasılıkla duygusal ihmal ve

duygusal istismar deneyimleri mümkündür. Psikolojik dayanıklılığın bireyin ebeveynlerin sahip olduğu duygusal mevcudiyetinin artması ile, bireyin psikolojik dayanıklılığının da arttığı görülmektedir (Özsoy & Çelikkaleli, 2021)

Zihinsel sağlık sorunlarının oluşma ihtimalinin ihmal ve istismar yaşantısı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir ama bireylerin çocuklukta olumsuz deneyimler edinmiş olması ileriki dönemlerde istismar veya ihmale başvurma ihtimalini çoğaltsa da yine de onların ileride istismar veya ihmale başvuracak olmasını garantilememektedir. Çocukluk döneminde ihmal ve istismara maruz kalmış bireylerin kişilik bozuklukları, depresyon, psikotik semptomlar, anksiyete, antisosyal davranış ve maddeyi kötüye kullanım gibi zihinsel sağlık sorunları açısından tehlikede olduğu düşünülmektedir. Bireylerin çocuklukta ihmal ve istismar yaşantılarının olması ileriki zamanlarda ödüle daha az tepki göstermek, tehdit duyarlılığını çoğaltmak (threat sensitivity) ve duyguları tanıma ve duyguları anlama konusunda yetersiz kalma gibi zihinsel sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. İstismar ve ihmalden kaynaklanan veya tetiklenen psikopatolojinin önüne geçilemez olmadığı farz edilmektedir. Toplumsal olarak destek içeren ilişkilerin bireylerin çocukluk döneminde maruz kaldığı istismar ve ihmal yaşantılarından koruyabilecek önemli bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bazı bireylerin ise olumsuz çocukluk deneyimlerine karşı doğuştan daha dayanıklı olduğu varsayılmaktadır (Jaffee, 2017)

Türk Dil Kurumu (TDK) tarafından birinin iyi niyetinin kötüye kullanılması veya sömürülmesi şeklinde tanımlanmıştır (Türk Dil Kurumu, 2022). Henüz reşit olmamış ve on sekiz yaş altı çocuklara karşı uygulanan bütün kötü muameleler ihmal ve istismar olarak adlandırıldığı düşünülmektedir. Bu kötü muameleler çocukların fiziki, ruhsal ve sosyal sağlıklarına, yaşamına, gelişimine, saygıdeğerliğine karşı hali hazırda gerçekleşmiş olan ya da olası zarara sebebiyet veren her türlü fiziksel, ruhsal, cinsel istismar ve ihmali içine almaktadır (Onat vd., 2015a).

Çocukluk döneminde deneyimlenen istismarın oluşmasının birçok farklı nedeni olabilmektedir. Bireylerin çocukluk döneminde deneyimledikleri ve maruz bırakıldıkları bütün kötü davranışlar çocuğun kendisinde travma olarak iz bırakabilir. Bu durum da çocukların ileriki yaşlarında hem duygusal hem de davranışsal bozukluklara sahip olmaları sonucuna yol açabiliyor olduğu varsayılmaktadır. Çocukluk döneminde

deneyimlenen istismarın bir tür şiddet döngüsü şeklini almış olduğu düşünülmektedir. Çocukluk döneminde istismar deneyimlemiş olan bireylerin de ileride kendi çocuklarını istismar ediyor olabildiği düşünülmektedir (Özgentürk, 2014).

İstismar alanı göz önüne alındığında hem duygusal hem cinsel istismara yapılabilecek müdahale çalışmaları bakımından yetersiz kaldığı düşünülmektedir. Çocukluk döneminde maruz kalınan istismarlar bakımından cinsel ve duygusal vakalarda en çok gözlemlenen risk unsurunun mental rahatsızlıklar olduğu düşünülmektedir. Fiziksel istismarda ise en çok gözlemlenen risk faktörünün illegal madde kullanımı olarak belirlenmiş olup ve tehlike altında olduğu düşünülen çocuklar için istismarın önüne geçici tedbirlerin alınması önerilmektedir. Araştırmalar fiziksel veya mental engelli olan, yaşı küçük olan aile içinde saldırgan olmaya eğilimli ya da yasadışı madde kullanımı görülen çocuklarda, ebeveynleri ile zayıf bir bağ kuran çocuklarda, maddi yetersizlik ve yetersiz toplumsal destek, bekar ve tek ebeveyn olma, aile içinde şiddet içeren davranışlara maruz kalma, mental problemler, yasadışı madde kullanımı, dış dünyada görünürlülüğü olmayan çocuklarda veya suç oranının yüksek olduğu tehlikeli alanlarda olma durumlarında bu ihmal ve istismarcıların tekrarlarının fazlaştığı belirlenmiş olup, tehlike altındaki çocukları izleme, engellemeye ve korumaya dayalı programlarının oluşturulması önerilmektedir. Araştırmalar ebeveyn ve çocuklar arasında güvenin olduğu ve istikrarlı ilişkilerin ne kadar kritik olduğunu ve bu olumlu ilişkilerin istismar ve ihmal görülme riskini düşürdüğü görülmektedir. Bu konularda müdahalelerin, eğitimlerin ve çalışmaların yapılması önerilmektedir. Sosyal hizmetler, eğitim ve adalet, sağlık, polis alanlarının hep beraber çalışması ile birlikte kamu sağlığı bakımından bilgilendirmeyi arttıracak erken önleme ve müdahalenin öğretilebilecek programlara yapılabilecek yatırımların çoğaltılması önerilmektedir (Sarı vd., 2016).

1.1.1. İstismar

1.1.1.1.Fiziksel istismar

Fiziksel İstismar bir başkasının el, sopa, kayış, vb. nesnelere ile çocuğa vurması, tekmelemesi, yumruklaması, fırlatması, sallaması, yakması, bıçaklaması ve boğmasını kapsamaktadır (Sedlak ve Broadhurst, 1986a). Fiziksel istismar, çocuğun ebeveyni ya da bakım verenini tarafından fiziksel olarak incitilmesi şeklinde açıklanabilir (Houtepen vd., 2018b). Erken tanı koyulan fiziksel istismar vakalarında çocuğun kronik istismardan

kurtarılma durumu hatta ölümcül hatalara engel olma durumu bile gerçekleşebilmektedir. Düzgün bir şekilde öykü alınması, detaylı bir şekilde fizik muayene yapılması ve laboratuvar sonuçlarının birlikte yorumlanması fiziksel istismar tanısı için önemli olmaktadır (Koç vd., 2014).

1.1.1.2. Duygusal istismar

Duygusal istismar, çocuğun ebeveyni ya da bakım vereni tarafından duygusal olarak incitilmesi, çocuğa aşağılayıcı ve kırıcı bir tutum takınılması şeklinde açıklanabilir (Houtepen vd., 2018c). Duygusal istismar deneyimlemiş bireylerin çocukluk döneminde genellikle sallanmaları, kendi parmaklarını emmeleri ve ısırılmaları, beslenme sorunları yaşamaları gibi olaylar duygusal istismardan kaynaklı travma belirtileri olduğu düşünülmektedir. Çocukluk döneminde sık kullanılan ana savunma mekanizmalarından “inkâr”, “gerileme”, “bastırma”, “içe çekilme” ve “yansıtma” olduğu varsayılmaktadır. Bazen çocukların birçok savunma mekanizmasını aynı anda kullandığı görülebilmektedir. Çocukluk döneminde bireyin travma ile mücadele ederken oluşan ve gözlemlenebilen antisosyal davranışların şiddet uygulama, başkalarından çalma ve saldırganlık olduğu bilinmesinin yanında itaat etme, anlamsız taleplerinin olması ve aşırı pasiflik gibi davranışların da gözlemlenebildiği bilinmektedir. Duygusal istismara maruz kalan çocukların psikonörotik reaksiyonlar ve nörotik bozukluklar gösterebildiği bilinmektedir. Bu psikonörotik reaksiyonların obsesyon ve kompulsiyonlar, çeşitli fobiler ve histeri olduğu düşünülmektedir. Nörotik bozuklukların ise uyku problemleri, oyun oynamaktan kaçınma ve gerçek ile bağdaşmayan korkular olduğu varsayılmaktadır. Duygusal istismar, sosyo-kültürel değerlerimizin getirdiği değişiklikler nedeni ile genellikle ailelerin göz önünde bulundurmadığı ve aldırmadığı bir travma çeşidi olduğu bilinmektedir. Çocukta iz bırakan ve çocuğu inciten bir istismar türü olan duygusal istismarın fiziksel bir belirtisi olmadığından daha az dikkate alındığı bilinmektedir. Duygusal istismar, ebeveynlerin yanı sıra araştırmacıların da odağından kaçan ve geç anlaşılan bir çalışma konusu olmuştur (Şikel ve Harmancı, 2022).

1.1.1.3. Cinsel istismar

Cinsel istismar, çocuğun cinsel bir şekilde dokunulmuş olması, cinsel eylemler yaptırmaya zorlanması ve cinsel olarak istismar edilmiş olması şeklinde açıklanabilir (Houtepen vd., 2018d).

1.1.2. İhmal

İhmal, çocuğun bakımından sorumlu kimselerin çocuğun bakımına istinaden sahip oldukları vazifelerini yerine getirmemeleri ya da bu vazifeleri eksik ve yetersiz olarak yerine getirmeleri anlamına gelmektedir. Çocuklar fiziksel, duygusal ve eğitimsel olarak ihmal edilebilmektedir. Ebeveynlik konusunda yetersiz olan anne babalar çocukların ihmaline sebep olabilmektedir. Çocuğun ebeveyni veya çocuğa bakım vermekle yükümlü olan kişinin psikolojik ve psikiyatrik bozuklukları, madde bağımlılıkları, kriminal aktiviteleri çocuğun ihmaline neden olabilmektedir. Çocukluk dönemi süresince bakım verenlerinin ihmaline uğramış bireylerde yetişkinlik dönemi süresince eğitim hayatları ve sorumlulukları konusunda hevesiz olma, öğrenme güçlüğü ve dikkat sorunları yaşama, sosyal açıdan yaşıtlarına oranla izole olma, diğer kimselere oranla daha agresif bir şekilde davranma, hüsrana ve hayal kırıklığına uğrama, ruhsal bozukluklar yaşama ve güvensiz bağlanmanın gerçekleştiği yaşa göre farklılık gösterebilen güvensiz bağlanma gibi davranışlara tanıklık edilebilir. Çocukluk döneminde gerçekleşen ihmalin yetişkinlik döneminde görülebilen psikiyatrik bozuklukların oluşumunda önemli bir konuma sahip olduğu da bilinmektedir (Şar, 1998d).

1.1.2.1. Fiziksel ihmal

Bakım veren kişi tarafından çocuk için olan sağlık hizmetinin reddedilmesi ve gecikmeler olması, çocuğun terk edilmesi veya evden kovulması, çocuğun yetersiz denetimi ve çocuk ile ilgili diğer velayet sorunları fiziksel ihmal kapsamına girmektedir (Sedlak ve Broadhurst, 1986b). Fiziksel ihmalin, duygusal ihmale oranla daha çok fark edilebilir olduğu bilinmektedir (Ludwig ve Rostain, 2009a).

1.1.2.2. Duygusal ihmal

Çocukluk döneminde gerçekleşen duygusal ihmal, çocuğun bakım veren kimseler tarafından dışlandığı, önemsiz, farklı ve ait olmadığının hissettirildiği, çocuğun duygusal ihtiyaçlarının karşılanmadığı, çocuğa yeterli ilginin gösterilmemiş olduğu ve ebeveynlerin çocuğun ne yaptığı ile ilgilenmemesinden doğduğu kabul edilen ihmal türüdür (Houtepen vd., 2018e). Ebeveyn ile çocuk arasında doğan zayıf bağlanmanın çocuğa karşı ebeveyni tarafından uygulanan duygusal ihmal ile yakın bir ilişkisi olduğu düşünülmektedir (Wark vd., 2003b). Ebeveynlerin birbirine fiziksel ve duygusal şiddet

uygulamasına tanık olmanın da duygusal ihmal kategorisinde olduğu bilinmektedir (Şar, 1998e).

Çocukluk kötü muameleleri arasında ihmal en sık görülen kötü muamele olmasına rağmen, duygusal ihmalin yine de çocukluk kötü muameleleri kategorileri arasında göz ardı edildiği düşünülmektedir (Lee vd., 2018a).

1.2. Duygusal İhmal ve Çocukluk Dönemi

Duygusal olarak ihmal edilen çocukların, duygusal yakınlıktan aynı zamanda hem korkup hem de duygusal yakınlıktan kaçabildikleri bilinmektedir. Duygusal ihmale uğramış çocukların, ebeveynleri ve bakım verenleri tarafından kabul edilmedikleri ve ihtiyaç duydukları ilgi ve sevgiyi görmedikleri düşünülmektedir. Duygusal ihmale uğramış çocuklar, kendilerinden başkalarını memnun etmeye çalışan kişiler olabilir, kendi kabuklarına çekilebilir veya başkalarının dikkatlerini çekmek için uygunsuz ve yersiz davranışlar ve tutumlar sergileyebilirler. Çocuğun gelişmemesi, hiperaktif olması, saldırgan olması, depresif olması, kendisine karşı olan saygısının düşük olması, çocuğun evden kaçması, zararlı maddeler kullanması, zararlı alışkanlıkları olması ve çocuğun birtakım duygusal bozukluklara sahip olması gibi görülebilecek bir takım olumsuz sonuçlar duygusal ihmalden kaynaklanıyor olabilmektedir (Ludwig ve Rostain, 2009b).

Daha önce yapılan bir çalışma kız öğrenciler arasında çocukluk dönemi ihmali ile ilişkili benlik saygısı düzeyini karşılaştırmış, araştırma ihmale uğramamış kız öğrencilerin benlik saygısı ortalamasının orta düzey olduğunu, duygusal ve fiziksel olarak ihmal edilen kız öğrencilerin benlik saygılarının ise onlara oranla istatistiksel açıdan incelendiğinde anlamlı şekilde daha düşük bulunduğunu belirlemiştir (Onat vd., 2015b).

1.2.1. Duygusal İhmal ve Çocukluk Döneminde Aile

Çocuğun, sevgi, şefkat, yakınlık ve destek gibi ihtiyaçları kimi zaman bakım verenlerinin veya ebeveynlerinin gözünden kaçabilir ya da bu kişiler kendilerini çocukların bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek kadar güçlü hissedemeyebilirler. İhmalkâr bireylerin çoğu küçükken, kendi ebeveynleri tarafından görmezden gelinmiş olduğu düşünülmektedir. Başkasına bağımlı olmaktan korkan ihmalkâr ebeveynler, kendi kendilerine yetebilmeyi öğrenmişlerdir ve bu nedenle konu kendi çocuklarının duygusal ihtiyaçları olduğunda çocuklarına karşı ikircikli duygular da besleyebilirler. Çocuklarına karşı besledikleri bu olumsuz duygular (kırgın ve kızgın olma hali) sonucunda ebeveynler çocuklarına sanki

onlar yokmuş gibi davranabilirler. İhmalkâr ailelerdeki bireylerin, sağlıklı ailelere oranla duygusal anlamda birbirinden daha uzak olduğu görülmüştür (Ludwig ve Rostain, 2009c).

Bir çalışmanın sonucuna göre annelerin %87.4'lük bir kısmının kendi çocuklarına fiziksel olarak ihmal ve istismar, %93'lük kısmı ise kendi çocuklarına duygusal olarak ihmal ve istismar uyguladıkları anlaşılmıştır. Çekirdek aile bünyesinde yaşayan, 35 yaşından büyük, maddi düzeyi ve eğitim seviyesi düşük olan anneler arasında fiziksel ihmal ve istismar uygulayanların sayısının diğer annelerin sayısından daha fazla olduğu bilinmektedir. Yalnız istatistiksel analiz sonucunda anlamlı bir değişikliğe rastlanmamıştır. Annelerin eğitim seviyesinin, yaşlarının, çocuk miktarının, aile modelinin, partnerinin alkol tüketmesinin vaziyeti ile anne olan bireylerin çocuklarına yaptıkları duygusal ihmal ve istismarların arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir değişiklik gözlemlenmemiştir (Güler vd., 2002a).

Annelerin çocuklarına öncelikle en fazla uyguladığı şiddet türünün, düşük seviye duygusal şiddet olduğu ve ondan sonra düşük seviye fiziksel şiddetin geldiği bilinmektedir. Düşük seviye duygusal şiddetin faktörlerinden en fazla çocuğa bağırarak veya çocuğu azarlamak olduğu açıklanmıştır. Bu araştırmada, annelerin çocuklarına şiddet kullanmalarının sebeplerinin anlaşılması hedeflenmiştir. Ülkemizde, ihmal ve istismar geçmişten bugüne kadar devam eden, dikkate değer ve yaygın bir problem olduğu varsayılmaktadır. Şiddet kapsamındaki çalışmaların sınırlı olması sebebinden ötürü bu araştırmanın mesleki anlamda sosyal hizmet merkezinde kayda değer bir yere sahip olacağı beklenilmektedir. Çocukluk döneminde deneyimlenen istismarın diğer bir tarafı ise çocuğun şiddete şahit olmasıdır. Bir çocuğun şiddet davranışına şahit olması ayrıca çocuğun duygusal olarak istismar edildiği anlamına gelmektedir (Çalgı ve Saydam, 2009).

Her ne kadar tüm tip ailelerde hem ihmal hem de istismar gözlemlenebilse de çocukluk dönemi ihmalinin görülme sıklığını çoğaltan bazı ailesel unsurlar da bulunmaktadır. Bunlar parçalanmış ailelerden gelme, sosyo-ekonomik olarak düşük seviye aileye sahip olma, ailenin başkaları tarafından dışlanıyor olması, fazla çocuk sahibi olması, sağlıklı aile bireyleri barındıran ailelerden gelmek, evlilik sorunlarının var olması, hem genç hem eğitimsiz ve deneyimsiz ebeveynler, ailelerde öfke kontrolünde güçlük olması, suç

geçmişi olan anne babaya sahip olma ve yine ailede devletin sağladığı imkanlara yeterince ulaşamama gibi faktörler çocuğun ailesi tarafından istismara uğramasının riskini arttırmaktadır. Özellikle ebeveynlerin geçmişte istismarı kendilerinin deneyimlemiş olması ileride çocuklarına şiddet uygulama ihtimallerini arttırmaktadır. Çocukluk dönemi ihmal ve istismarın değerlendirilmesinde çocuğun kendi tercihlerini yapması çocuğun iyilik hali ve çocuğa olacak pozitif etkisi incelemeler esnasında göz önüne alınmalıdır. Bütün bunlar incelendiğinde halen yüksek risk altında olan çocukların bu istismardan korumak ve bu istismarı önlemek için ilk olarak aile, daha sonra Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı gibi birçok devletin bakanlık ve birimlerine de önemli görevler düşmektedir. Devleti himayesinde bulunan sağlık bakanlığı, aile çalışma ve sosyal hizmetler bakanlığı, adalet bakanlığı, iç işleri bakanlığı, milli eğitim bakanlığı, barolar birliği, STK'lar ve gönüllü kuruluşlar bütün bu görevlerin ve uygulamaların birbirleriyle uyumlu ve birbirleriyle bağlı olarak uygulanabilmesi için birbirleri ile çalışmalıdır. Çocukluk döneminde yaşanan çocuk ihmal ve çocuk istismarı pek çok risk unsurunun rol oynamasından ötürü birbirinden farklı pek çok meslek elemanlarınca oldukça çok kapsamlı bir müdahaleye ihtiyaç duyan toplumsal bir problemdir. Çocuk ihmal ve çocuk istismarın pek çok açıdan ve farklı şekillerde değerlendirilerek incelenmesi bu çocukluk dönemi istismar ve ihmal probleminin ortaya çıkma ihtimalinin önüne geçme veya azaltma noktasında kritik rol oynayabilecek bir faktör olduğu düşünülmektedir (Şikel ve Harmancı, 2022).

1.3. Duygusal İhmal ve Cinsiyet

Bir çalışmaya göre, kadınlar erkeklerden daha çok olumsuz çocukluk dönemi deneyimleri (duygusal ihmal de dahil olmak üzere) yaşadıklarını bildirmişlerdir (Corcoran ve McNulty, 2018a). Bir çalışmaya göre çocukluk dönemi duygusal ihmal deneyimleyen kadınların sayısının çocukluk döneminde duygusal ihmal deneyimlemiş erkeklere oranla daha fazla olduğu bilinmektedir (Taillieu vd., 2016a).

Aynı zamanda araştırmalar çocukluk dönemi duygusal ihmaline sebep olan bakım veren kimselerin arasında cinsiyetler arası bir fark olduğunu da göstermektedir. Çocuklukta duygusal ihmal deneyimleyen kişiler incelendiğinde çocukluk çağı bakımı kadınlar tarafından sağlanan bireylerin erkek bakım veren kimseler ile büyüyen bireylere nazaran yetişkinlikte daha fazla psikolojik sıkıntı deneyimlediklerini görülmüştür. Bu çalışmada

kadın katılımcıların sayısının erkek katılımcılara oranla daha fazla sayıda olması bu çalışmanın sonucunun yorumlanmasını etkileyebilir. Wark vd.'nin çalışmasına göre kadın bakım veren veya kadın ebeveyn tarafından ihmal edilmiş çocukların (çocukların cinsiyeti fark etmeksizin), yetişkinlik dönemlerinde birtakım psikolojik sıkıntılar yaşadıkları ve bu sıkıntıların sebebinin kişilerin kendi ailesi ile arasındaki uyum sorunları ile bağlantısı olduğu bilinmektedir (Wark vd., 2003c)

Baba tarafından deneyimlenen olumsuz çocukluk kötü muamelelerinin hem kadın mağdurlarda hem erkek mağdurlarda olumsuz etkileri görüldüğü ve bunların özellikle de erkek çocuklarında olumsuz etkiler oluşturduğu açıklanmıştır (Loos ve Alexander, 1997a).

1.4. Duygusal İhmal ve Yetişkinlik Dönemine Psikolojik Etkileri

Çocukluk dönemi süresince duygusal olarak ihmal edilmiş bireylerin yetişkinlik dönemleri süresince her zaman duygusal sorunlar deneyimleme konusunda tehlikede olabilecekleri bilinmektedir. Çocukluk döneminde yaşanan ihmalin ne düzeyde olduğu ve bireyin hassaslık seviyesi, bu problemin sonuçlarının yoğunluğunu belirlemektedir (Ludwig ve Rostain, 2009d). Çocuklukta duygusal ihmal deneyimlemiş bireylerin yetişkinlikte terk edilmekten korktukları belirtilmiştir (Corcoran ve McNulty, 2018b). Wark vd.'ne göre çocukluk dönemi ihmalinin genç yetişkinlerin psikolojik işlevsellik kabiliyetleri üzerinde hayat boyu devam eden hem uzun süreli hem de kalıcı olan olumsuz etkileri olduğu görülmektedir. Buna rağmen çocukluk dönemi ihmal konusunda (özellikle de duygusal ihmal) kayda değer sayıda çalışma bulunmamaktadır (Wark vd., 2003d).

Psikolojik dirençlilik ile duygusal ihmal arasındaki ilişkiyi göz önüne alan çalışmaların sayısı az olsa da bir araştırmaya göre duygusal ihmalin, psikolojik dirençlilik ve duygudurum üzerinde olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir (Lee vd., 2018b). Duygusal ihmalin birtakım psikiyatrik bozuklukları öngördüğü açıklanmıştır. Çocukluk döneminde deneyimlenen ihmal ve istismar yaşantılarının, yetişkinlikte görülen birtakım ruhsal rahatsızlıklar ve psikiyatrik ilaç kullanımları ile aralarında bir bağlantı olduğu bilinmektedir (Kalyon ve Yazıcı, 2020a). Spinhoven vd.'ne göre majör depresyon, distimi ve sosyal fobi gibi bozuklukların duygusal ihmalle bağlantılı olduğu bilinmektedir (Spinhoven vd., 2010).

Yasadışı madde ve tütün kullanımı, travma sonrası stres bozukluğu semptomları ve depresyon semptomlarının deneyimleri çocukluk döneminde duygusal ve fiziksel ihmal yaşamış olan bireylerde gözlemlenmektedir (Cohen vd., 2017). Anksiyete, depresyon, madde ve alkol bağımlılığı gibi olumsuz psikolojik olayların yetişkinlikte olmasını öngören şeylerden bazılarının çocukluk döneminde yaşanan duygusal istismar ve ihmal olduğu bildirilmiştir (Pederson ve Wilson, 2009a). Depresyonun çocukluk dönemi duygusal ihmal ve duygusal istismar ile anlamlı bir ilişkisi olduğu görülmüştür (Humphreys vd., 2020b). Çalışmalara göre çocukluk dönemi duygusal ihmali ile yetişkinlik döneminde görülen depresif semptomlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur (Lee vd., 2018c). 18 yaşındaki bireylerin yüksek duygusal ihmal seviyeleri, aynı şekilde yüksek depresif semptomlarla ilişkilendirilmiştir. Çocukluk döneminde deneyimlenmiş olan duygusal ihmalin daha sonraki yaşlarda bireylerde depresyona neden olabileceği bilinmektedir (Glickman vd., 2021a). En sık karşılaşılan duygu durumu problemlerinden birinin depresyon olduğu düşünülmektedir. Günlük hayatta insanların çok sık deneyimlediği bir sorun olduğu varsayılmaktadır (Çınaroğlu vd., 2023)

Bir çalışmada 14 yıl boyunca alkol ve tütün tüketen gençlerin ilerideki dönemlerde önemli oranda esrar kullandıkları açıklanmıştır. Bu çalışma çocukluk olumsuz deneyimleri yaşamış olan bireylerin, on yedi yaşından önce esrar kullanıyor olabileceklerini, günlük olarak esrar kullanıyor olabileceklerini, bağımlılık derecesinde esrar kullanıyor olabileceklerini ve yetişkinlikte de esrar kullanıyor olabileceklerini belirtmiştir. Bu bireylerin olumsuz çocukluk deneyimlerine duygusal ihmal de dahildir (Mills vd., 2017).

Çocukluk döneminde ihmal edilmiş bireylerin yetişkinlik döneminde yaşayacağı duygusal ilişkiler bu bireylerin beklentilerini ve isteklerini karşılayamayabilir (Ludwig ve Rostain, 2009e). Bir çalışmada çocukluk döneminde kazanılan duygusal ihmal deneyimlerinin sosyal ortamlardan çekinmek, korkmak ve kaçınmak gibi davranışlara neden olabileceği açıklanmıştır (Müller vd., 2019). Çalışmalara göre, çocukluk döneminde gerçekleşmiş olan duygusal ihmalin yetişkinlik döneminde hem sosyal izolasyonu hem de yalnızlığı öngörebileceği belirtilmiştir (Loos ve Alexander, 1997b). Çocukluk döneminde duygusal ihmal deneyimlemiş bireylerin iş yaşamında diğer kimselere oranla daha tükenmiş hissettikleri ve sosyal arkadaşlıktan kaynaklı bir yalnızlık duygusunu deneyimledikleri belirtilmiştir (Demirgil, 2023).

İhmali şiddetli deneyimlemiş bireyler günlük yaşamlarında stres oluşturan faktörlere karşı daha duyarlıdır. Bu bireyler günlük yaşamlarındaki negatif veya pozitif durumlara da diğer bireylere oranla daha duygusal tepkiler vermeye meyillidir. Bu durum kendisini negatif durumlarda kişinin iyi oluş halindeki düşüşler ve pozitif olaylarda ise iyi oluş halindeki artışlarla gösterir. Çocukluk döneminde görülen ihmalden kaynaklı travmalar yetişkinlik döneminde günden güne fark eden iyi olma halini de daha negatif etkilemektedir. Kısaca, çocukluk döneminde ihmalin yarattığı travma, yetişkinlik döneminde günlük yaşamın daha stresli hale gelmesine sebep olabilir ve dolayısıyla gündelik yaşamı zorlaştırarak ilerleyen zamanlarda kişilerin sağlığını negatif yönde etkileyebilir (Infurna vd., 2015). Bir çalışmaya göre cinsel istismar, fiziksel istismar ve fiziksel ihmal ile depresyon arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Aynı çalışmaya göre duygusal istismar ve duygusal ihmalin depresyon ile bağlantısı bulunmaktadır. Bu çalışma çocukluk çağının ne kadar kırılgan bir dönem olabileceğini açıklamaktadır (Neumann, 2017).

Yaygın sosyal anksiyete bozukluğuna sahip olduğunu bildiren bireylerin aynı zamanda duygusal istismar ve ihmal de bildirdikleri bilinmektedir. Duygusal ihmal ve istismarın bireylerin hayat kalitesini olumsuz etkilediği, psikolojik olarak dayanıksızlığa sebep olduğu ve bireyi genel olarak işlevsiz kıldığı bilinmektedir. Yaygın sosyal anksiyete bozukluğuna sahip olan bireylerin %70'i olumsuz çocukluk deneyimleri bildirmiştir. Duygusal istismar ve ihmal olumsuz çocukluk deneyimleri kategorisine girmektedir (Simon vd., 2009). Olumsuz çocukluk yaşantıları olan ve sosyal anksiyete bozukluğu deneyimleyen bireylerin semptomlarını daha yoğun bir şekilde kendini göstermesine yol açabilmekte olduğu bilinmektedir. Bunun yanında, sosyal anksiyete bozukluğu olan bireylerin hayat kalitesinde düşüş ve bireylerin normal işlevlerinde kayıplar (disability) görülmektedir. Bu çalışmaya göre sosyal anksiyete bozukluğu olan bireylerde duygusal ihmal daha yoğun bir şekilde görülmektedir (Bruce vd., 2012).

Bir çalışmada olumsuz çocukluk deneyimleri (duygusal ihmal, duygusal istismar, fiziksel ihmal, cinsel istismar, fiziksel istismar) belirten ve sosyal anksiyete tanısı almış 68 bireye yapılan testler sonucunda bilişsel davranışçı terapinin bu bireyleri nasıl etkilediğini anlamak amaçlanmıştır. Sosyal anksiyete tanısı almış 68 bireye yapılan testler sonucunda bu bireylerin daha yoğun sosyal anksiyete belirtenlerinde daha yoğun duygusal istismar ya da duygusal ihmal olduğu belirtilmiştir. Duygusal istismar ve duygusal ihmal yaşantısı

olan bireylerin sosyal anksiyete deneyimledikleri, daha düşük işlevsellikleri olduğu (disability) ve hayattan alınan tatminlerinin daha düşük olduğu görülmüştür. Bu çalışmada, olumsuz çocukluk deneyimlerinden sadece duygusal ihmal ve duygusal istismar işlevsiz olma hali (disability) ve düşük hayat tatminini kayda değer ölçüde öngördüğü belirtilmiştir. Bu kişilerin ihmal veya istismar gibi olumsuz çocukluk olayları deneyimlemiş olmaları bilişsel davranışçı terapi alırken iyileşmelerinin üzerinde bir değişiklik yapmamıştır (Bruce vd., 2013).

Olumsuz çocukluk deneyimleri yaşamış genç bireylerin romantik ve cinsel ilişkileri, bu olumsuz çocukluk deneyimleri ile anlamlı bir ilişki içinde olmadığı belirtilmiştir. Bu olumsuz çocukluk deneyimlerine duygusal ihmal de dahildir. Olumsuz çocukluk deneyimleri belirtmeyen genç bireyler ile olumsuz çocukluk deneyimleri belirtmiş genç bireylerin cinsel ve romantik ilişki bağlamında bir ilişkinin gözlemlenemediği belirtilmiştir. Yine de bu konu ile ilgili daha çok çalışma yapılması istenmektedir (Bay-Cheng vd., 2021).

Bir çalışmada intihar davranışı ile olumsuz çocukluk deneyimleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Bu çalışmada intihar risk faktörleri son 12 ay boyunca psikolojik yardım almak, genel olarak aile ile ilişkilerinin nasıl olduğu, okul hakkında nasıl hissettikleri, dinin onlar için ne kadar önemli olduğu, yaşlıları ile ilişkilerinin nasıl olduğu, duygudurumunun ve sağlığının ne durumda olduğu, özgüveninin (self esteem) durumu, alkol tüketimi, sorumsuz/hatalı (delinquent) davranışlar sergilemiş olması, kaç tane cinsel ilişkiye girdiği, yakın çevreden intihar eden birinin olup olmadığı olarak belirtilmektedir. Bu çalışmanın bulgularına göre, erkeklerin olumsuz çocukluk deneyimi yaşamaları intihar davranışını öngörmemektedir. Bu çalışmanın bulgularına göre, kadınların olumsuz çocukluk deneyimleri yaşamaları intihar davranışını öngörmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimi yaşayan kadınların intihar davranışını en çok etkileyen faktörlerin son 12 ayda psikolojik yardım almak ve yakın çevreden intihar eden birisinin olması olarak açıklanmıştır (Ammerman vd., 2018).

Bir çalışmada olumsuz çocukluk deneyimlerinin obezite ile alakalı olduğu açıklanmıştır. Deneyimlenen yüksek seviye duygusal olumsuz çocukluk yaşantıları obez bireylerde anneden az bakım görülmesi, karakter gelişiminin yetersiz seviyede olması, beslenme ve genel psikopatoloji ile direkt olarak ilgilidir. Genellikle literatürde tıknırcasına yeme

bozukluğu ile fiziksel ve cinsel istismar ilişkisine odaklanılmıştır. Bu çalışmada hem duygusal ihmalin hem de duygusal istismarın tıknırcasına yeme bozukluğu (binge eating disorder) ile alakalı olduğu görülmektedir. Fiziksel ve cinsel istismar ile tıknırcasına yeme bozukluğunun arasında bir ilişki bulunamamıştır (Amianto vd., 2018).

Bir grup genç yetişkinin yer aldığı bir çalışmada duygusal ihmalin sebep olduğu psikolojik sonuçlara odaklanılmıştır. Duygusal ihmal ile fiziksel ihmalin farklı ihmal türleri olduğu ve bu ikisinin olumsuz çocukluk deneyimleri üzerinde de birbirlerinden farklı etki yarattığından bahsedilmiştir. Fiziksel ihmal ile stres arasında bir ilişki bulunmazken duygusal ihmal ve duygusal istismarın stres ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Kadınların erkeklere göre daha fazla stresli olduğu belirtilmiştir. Psikolojik rahatsızlığı olan bir birey ile aynı yaşam alanını paylaşmanın da büyük ölçüde strese sebep olduğu açıklanmıştır. Alkol tüketimi ile fiziksel ihmal, duygusal ihmal ve duygusal istismar arasında bir ilişki bulunmamıştır. Madde kullanımı ile duygusal istismar, duygusal ihmal, fiziksel istismar ve fiziksel ihmal arasında bir ilişki bulunmamıştır. Depresif semptomların duygusal ihmal, duygusal taciz ve cinsel taciz ile arasında kayda değer bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Duygusal istismar, cinsel taciz ve ihmal de dahil olmak üzere üçünü birden deneyimlemenin anksiyete ile aralarında ilişki olduğu belirtilmiştir. Duygusal ihmal başta olmak üzere ihmalin psikolojik sorunlar ile direk ilgisi bulunduğu görülmüştür. Fiziksel ihmal ile depresyon, stres ve anksiyetenin aralarında bir ilişki bulunmazken, duygusal ihmal ile depresyon, stres ve anksiyetenin aralarında göz ardı edilemeyecek bir ilişki olduğundan bahsedilmiştir (Grummitt vd., 2022).

Bir çalışmaya göre bireylerde öz şefkatin gelişimi engellenebilmektedir. Bireylerde öz şefkatin gelişiminin engellenmesi duygusal istismardan çok duygusal ihmalden kaynaklanmakta olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada depresyon, utanma duygusu ve öz şefkat aracılığı ile duygusal ihmal tarafından oluşturduğu düşünülmektedir (Ross vd., 2019).

1.5. Duygusal İhmal ve Yetişkinlik Dönemine Fizyolojik Etkileri

Yetişkin kadınlarda yapılan bir çalışmaya göre çocukluk kötü deneyimlerinin, özellikle de çocukluk döneminde deneyimlenen duygusal ihmalin vücut kitle indeksine (BMI) direk etki ettiği açıklanmıştır. Çocukluk döneminde yaşanmış duygusal ihmalin

yoğunluğu da yetişkinlikte vücut kitle indeksini ne derece etkilediği ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir (Pederson ve Wilson, 2009b).

Yetişkinlikte deneyimlenen kardiyometabolik bozukluklar ile çocukluk döneminde deneyimlenen kötü muameleler arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Basu vd., 2017).

Bir araştırmaya göre, çocuklukta duygusal ihmal deneyimleyen kişilerin yetişkinlik döneminde kardiyovasküler bozukluk yaşama ya da belirtileri gösterme riski de artmaktadır. Bununla birlikte aynı araştırmada çocuklukta duygusal ihmal deneyimlemiş kişilerin yetişkinlikte tütün kullanımı, madde bağımlılığı, hareketsizlik, yüksek kalori tüketimi ve kişilerarası zorluklar gibi olumsuz alışkanlıklar edinebileceği düşünülmektedir (Salzmann vd., 2022).

Çocukluk döneminde deneyimlenen ihmal ve istismarların hem öz-şefkat hem de minnettarlık konularında düşüş yaşaması dolayısıyla yetişkinlik döneminde deneyimlenen depresif belirtiler ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Wu vd., 2018)

Duygusal ihmal gibi olumsuz çocukluk yaşantılarının bireyin yaşamının ileriki dönemlerinde hem kuvvetli hem ısrarcı etkileri olabileceği varsayılmaktadır. İntihar düşünceleri ve intihar ile ilgili davranışların fazlalaşması bu etkilere örnek verilebilmektedir (Sachs-Ericsson vd., 2016)

Bir çalışmaya göre, çalışmaya katılan kişilerin arasından intihara teşebbüs eden kısmı, intihara teşebbüs etmeyen kısmına göre daha çok duygusal ve fiziksel ihmal vakası içermektedir (Tang vd., 2022)

Çocukluk döneminde ihmal ve istismar yaşantısı olan bireyler hayatlarında yeterli toplumsal desteğe sahip olmadıkları görülmüştür. Toplumsal desteğin, çocukluk döneminde deneyimlenen istismar ve ihmaller ile yetişkinlik dönemindeki anksiyete ve depresyon arasında kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca erkeklerin kadınlardan daha çok toplumsal destekten etkilendiği görüldüğü düşünülmektedir (Sperry & Widom, 2013)

Bir çalışmaya göre, çocukluk döneminde duygusal ihmal ve istismarının, yetişkinlik döneminde romantik ilişkiler üzerine olumsuz etki gösterdiği bulgusunu belirlemiştir (Cao vd., 2022)

Bir çalışmaya göre, çocukluk dönemi olumsuz etkilerinin yetişkinlik döneminde kronik ağrı çekme ve bununla alakalı engellilik problemini bildirme riskini arttırdığı gözlemlenmiştir. Bütün bunlar çocukluk döneminde görülen ve gerçekleşen olumsuz deneyim ve etkilerinin dünya çapında azaltılmasının ve bu problemin topluluklar üzerindeki etkisini kabul edilmesini ve buna göre gerekli önlemler alınmasının önemini göstermektedir (Bussi eres vd., 2023).

1.6. Duygusal İhmal ve Duygusal İstismar Farkı

Duygusal istismar ise çocuğun bakım veren tarafından duygusal olarak zalimce muamele gördüğü, aşağılandığı ve bakım verenin çocuğu duygusal olarak yaralayacak hakaret edici sözler sarfetmesi ve tutumlar takınması ile gerçekleşen istismar türüdür (Houtepen vd., 2018f).

Duygusal istismar ve ihmal çocuğa yalnızca bakım verenleri tarafından değil, aynı zamanda çevresindeki tanıdığı kişiler veya yabancı kimseler tarafından da uygulanabilmektedir (Şar, 1998f). Aral ve Gürsoy'un araştırmalarına göre istismarın aktif bir eylem iken ihmalin ise pasif bir eylem olması bu iki ayrı kavramı birbirinden farklı kılan asıl faktördür (Aral ve Gürsoy, 2001c).

1.7. İhmal ve İhmal İçin Müdahaleler

Ailelerin  ocukluk dönemi duygusal istismar ve ihmali konusunda farkındalığını arttırmak için ailelere sağlanabilecek birtakım eğitimler ve etkinlikler duygusal ihmal ve istismar konusunda aileler için bilinçlendirici bir rol oluŐturabilir ( st ndağ, 2020).

Hayatın ilk iki yılı boyunca deneyimlenen duygusal ihmalin çocuğun çevresine adapte olmasını olumsuz etkileyebilse de yine de bu ihmale edilebilecek birtakım müdahalelerinin bu olumsuzlukları azaltabileceği düşünülmüştür (Egeland, 2009b). Duygusal ihmale uğramış çocukların ebeveynleri ile bir profesyonelin konuŐmasının ve profesyonel yardım almalarının önemli olduğu açıklanmıştır (Ludwig ve Rostain, 2009f).

Depresif semptomlar ile rastlanılan duygusal ihmal yaşantılarının, psikolojik dirençlilik ile uzlaŐmalarını sağlayan bir etkisi olabileceği düşünülmektedir (Lee vd., 2018d). Olumsuz  ocukluk deneyimlerinden olan duygusal ihmalin neden olduğu depresif semptomlara karşı koyabilecek bir amacın (purpose), psikolojik dayanıklılık yaratma, psikolojik iyi oluş ve yaşanan olumsuz olaylarla başa çıkma konusundaki önemine değinilmiştir (Hartanto vd., 2020).

18 yaşındaki bireylerin sahip oldukları yüksek duygusal ihmal seviyeleri, yüksek depresif semptomlarla ilişkilendirilmiştir. Çocukluk döneminde deneyimlenmiş olan duygusal ihmal, daha sonraki yaşlarda bireylerde depresyona neden olunabildiği bilinmektedir. Bir araştırmaya göre çocukluk döneminde deneyimlenen duygusal ihmalin sebep olduğu depresif semptomlarında, kişinin 15 yaşındayken edindiği sağlam akran desteği ile kişinin ilerleyen yaşlarında bu depresif semptomlarının azalmasını sağlayabilmektedir (Glickman vd., 2021b).

Bir çalışmada ihmal, istismarın bir türü gibi gösterilmiştir. Aileden kaynaklı olarak çocuk istismarına sebep olabilecek nedenlerin denetimi veya engellenmesi için, milli sağlık politikaları boyutunda toplumsal olarak farkındalık çalışmalarının gerçekleştirilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Çocuk istismarına engel olabilmek ve çocuk istismarına çare bulabilmek için birçok değişik branşı kapsayan bir bakış açısı ile sağlık çalışanları ortaklaşa çalışmalıdır. Çocuk istismarına yol açabilecek ailesel tehlike unsurları toplum sağlığı hemşireleri tarafından bilinmeli, bu unsurlar açısından tehlikeli olan aileler gözlemlenmesi gerektiği düşünülmektedir. İstismar deneyimlemiş çocukların semptom ve belirtilerini sağlık profesyonellerinin tanıyabilmesi gerektiği düşünülmektedir. İstismar deneyimlediği düşünülen kişilerin, adli mevkilere bildirilmesi gerektiği belirtilmiştir. (Demirtürk Selçuk ve Karadeniz, 2020).

Çocuklar için en tehlikeli ihmal ve istismar bölgelerinden biri de ailelerin yanı sıra olduğu varsayılmaktadır. Bilhassa annelerin kendi çocuklarını yetiştirme sürecinde ya da sorunların çözülmesi süresince, genellikle annelerin duygusal veya fiziksel ihmal ve istismar davranışlarını sergiledikleri gözlemlenmiştir. Toplum tarafından koruyucu önlem alınabilecek bir konu olmasına rağmen, halk tarafından ihmal ve istismarın ailenin özel bir problemiymiş gibi görülmesinden ötürü sağlık çalışanlarının önemsemediği bir durum olduğu varsayılmaktadır. Çocukluğunda şiddet yaşantısı olan bireyin ileriki dönemlerde karşılaştığı problemlere çare olarak daha önceden gözlemlediği şiddet davranışlarını göstereceği düşünülmektedir. Bundan dolayı sağlık çalışanlarının yerel ve milli seviyede çocuk ihmal ve istismarına özgü çalışmalar yapması ve gayelerinin araştırılması bu durumun çözülmesi için çok mühim olduğuna inanılmaktadır. Anneler başta olmak üzere ailelere çocuğa müteveccih fiziksel istismar, fiziksel ihmal, duygusal istismar ve duygusal ihmal davranışları ve neticeleri hakkında açıklama yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Fazla miktarda çocuğu olan ve eşinden şiddet gören

anneler ile çocukları arasındaki iletişimin daha fazla gözlemlenmesi gerektiği belirtilmiştir. Fiziksel ve duygusal istismar, fiziksel ve duygusal ihmal davranışlarını oluşturan sebeplerin aileler ile konuşulması ve danışmanlık hizmetlerinin sunulması gibi çözüm yollarının bulunması önerilmiştir (Güler vd., 2002b).

Uygun disiplin sistemleri, çocuğa uygulanan ihmal ve istismarların ne türde davranışlar olduğunu ve neticelerine özgü farkındalıklarını çoğaltma konusunda annelere eğitim ve destek verilmesinin uygun olduğu düşünülmektedir. Düşük eğitim seviyesi olan, sosyoekonomik koşulları yetersiz, fazla çocuklu, aile bağlamında şiddet geçmişi olan ebeveynlerin çocukları ihmal ve istismar kapsamında kritik oldukları kabul edilerek bu ailelerin evlerini teftiş ederek gözlemlenmesinin önemli olduğu varsayılmaktadır. Ayrıca bu problemlere çözüm olarak kurumlararası ittifakının sağlanması tavsiye edilmektedir. Çocukluk dönemi istismarına ve ihmeline müdahale edilmesine özgü planların tasarlanması ve bu planların sonuçlarının ele alınması öne sürülebilir (Çalışkan, 2019).

Suçta yönlendirilmiş çocuklara ait yasal düzenlemeler ve faaliyetler ise kısmen fazla dikkat etmeyi gerektirecek seviyededir. Çocuk mahkemelerinin de çoğaltılması zorunluluğunun da bir diğer problem olduğu düşünülmektedir. Çocukların suça yönelmesi durumunda, işledikleri suçun çeşidi ile uygun olmak şartı ile hapis dışı tedbirlerin seçilmesi eğitimsel olarak daha faydalı olacağı farz edilmektedir. İhmal ve istismar yaşantıları olan çocukları korumadaki ana unsurun cezaya ilişkin önlemlere ek olarak sosyal tedbirler alınması, suçu yaratan şartların yok edilmesine neden olabilmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığı zaman, çocukların hakları konusunda bilinçlendirilmesi ve geleceğin ebeveynleri olarak şiddetten ayrı, anlayışlı, yetenekleri gelişmiş, uygun problem ve çatışmaları sonuçlandırabilen, diğer kişilerin sahip olduğu haklara değer veren ve demokrasi fikrini benimsemiş, kişilerin haklarına saygı gösteren bireyler şeklinde yetiştirilmeleri konusunun özellikle ele alınması gerektiği düşünülmektedir (Uğurlu ve Gülsen, 2014).

Çocukluk dönemi ihmali ve çocukluk dönemi istismarı bir bireyin bütün çocukluk döneminde ve toplumun bütün kesimlerinde gözlemlenebilen bir olaydır. Çocukların okul dönemi öncesinde kendilerini hem ihmale hem istismara karşı koruyabilecek veya tehlikeli durumları ayırt edebilecek seviyede olmadıkları düşünüldüğünde ebeveynlerin çocukları korumak için bu konuyla ilgili bilgilendirilmelerin önemli olduğu farz

edilmektedir. Bütün bunlar göz önüne alındığında ailelerin çocuk ihmal ve istismar ile ilgili bilgilendirilmelerinin ne kadar önemli olduğu ortadadır. Bu nedenle okul öncesi yaşta çocuğu olan ebeveynlerin çocukluk dönemi ihmal ve istismarına yönelik bilgilerin ve farkındalıklarının yüksek olması bu problemin önüne geçmek ve çocukları bu problemden korumak açısından büyük öneme sahiptir. Sosyal ve ekonomik gelir düzeyi arttıkça ailelerin farkındalık düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Bütün bunların yanında ailelerin hem yaş hem cinsiyet faktörlerinin çocukluk dönemi ihmal ve çocukluk dönemi istismarı üzerinde olan farkındalıkları üzerinde önemli etkisi olmadığı görülmüştür (Alisinanoğlu & Bağcı, 2023)

Çocukluk dönemindeki bireylerle yapılan görüşmeler oldukça dikkat isteyen ve hassas davranış gösterilmesi gereken bir süreçtir. Bu görüşmeler çocuğun yaş grubuna, çocuğun bilişsel gelişim düzeyine ve çocuğun kültürel arka planına ve deneyimlerine göre ayarlanmalıdır. Bu görüşmeler esnasında çocuğun içinde bulunduğu psikolojik durum ve duygusal hassasiyeti göz önünde bulundurulmalı, çocuğa karşı empatik bir yaklaşım benimsemeli, çocuğun kendini rahat edeceği bir ortam sağlanması önemlidir. Profesyonel müdahalelerin yanı sıra bu tarz çocukluk dönemi ihmal ile çocukluk dönemi istismar vakalarının tespit edilebilmesi ve önlenmesi için toplumun ortak çabaları gerekmektedir. Toplum olarak ebeveynler ve eğitimciler, sağlık çalışanları ile halk önderleri bu konuda daha çok bilgi sahibi olmalı ve çocukların emniyeti ile rahatını sağlayabilmek için hep beraber çalışmalıdır. Sonuç olarak, toplumun çocukluk dönemi fiziksel istismar ihtimaline karşı hassasiyeti ve bilinci kazandırılması gerektiği düşünülmektedir. Bu dönemlerde istismar görülmesi durumunda çocuklara profesyonel yardım ile uzmanlarca verilen danışmanlık hizmeti sağlanarak çocuklara uğradığı travmayı atlatmaları, bunun negatif etkilerini olabildiğince azaltıp güvenli bir gelecek kurabilmelerine yardımcı olabilir. Çocuklarla birlikte gerçekleştirilen adli görüşmelerin etik ve profesyonel kurallara uygun yürütülmesi çocukların imtiyazlarını korumak ve mahkemeye destek olmak için oldukça önemlidir (Ceylan, 2023).

Bir çalışmanın bulgularına göre, saptananlar klinisyenler için rehberlik edici özellikte olduğu düşünülmektedir. Bireylerle yapılan psikiyatrik görüşmeler esnasında çocukluk döneminde ihmal ile suistimalinin sorgulanmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Kişinin kendini fiziksel olarak bir zarar verme davranışı göstermesi durumunda o kişinin

çocukluk dönemi ihmal ile deneyimlenen dissosiyatif semptomların da araştırılması gerektiği düşündüren oldukça güçlü bulgular vermektedir (Yanık ve Özmen, 2002).

Çocukluk döneminde yaşanan travmanın önüne geçilebilmesi ile çözülemeyen travmaların çare bulunabilmesi amacıyla bu konuyla alakalı olabilecek Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı arasında gerekli iş birliği ve iletişim sağlanmalıdır. Bu doğrultuda yaşanan toplumun her birimine kolaylıkla ulaşılabilecek hastanelerde; hemşireler, sosyal hizmet görevlileri, psikiyatrist, psikolojik danışmanlardan oluşan müdahale ekipleri kurulmalı ve kurulan bu ekipler sıklıkla çocukluk döneminde görülen travma ve bu travmanın etkileri hakkında hastane personeline ve hizmet birimlerine eğitimler vermelidir. Yine özellikle çocukluk çağının büyük kısmının okulda geçtiği göz önüne alındığında toplumun her grubuna ulaşabilen okulların, çocuklar ve ebeveynlerinin okullar ile öğretmenlerine olan sadakati düşünüldüğünde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından okullarda çocukluk döneminde görülen travmalar hakkında eğitimler ve seminerler oluşturularak aileler bilgilendirilmeli ve hali hazırda oluşturulmuş olan bu ekiplerce çocukların travma deneyimlemesine veya hali hazırda deneyimledikleri travmaları atlatmaları ve bu travmalar ile destek almalarının sağlanması önemlidir (Yüksel & Elif, 2017)

1.8. Psikolojik İyi Oluş

Psikolojik iyi oluş, bireyin olumlu öz saygıya sahip olması, bireyin kendi çevresine hâkim olabilmesi, bireyin kaliteli kişiler ile ilişkilerinin olması, bireyin kendini devamlı daha çok geliştirme istediğinin olması, bireyin bir hayat gayesi ile yaşamını sürdürmesi, kendi kendine yaşayabilmesi ve kendi kararlarını kendi belirleyebilmesi olarak açıklanabilmektedir (Ryff vd., 1995a). Psikolojik iyi oluş, çok yönlüdür ve farklı alt boyutlardan oluşmaktadır (Akın, 2008a). Ryff'e göre psikolojik iyi oluş altı temel boyuttan oluşmaktadır. Bu altı temel boyut özerk olma hali, kişisel gelişim hali, çevreye hâkim olma hali, başka kişiler ile olumlu ilişkilere sahip olma olarak açıklanabilmektedir (Ryff, 1989a). Hayattan tatmin olma ve mutlu olmanın iyi oluş hali ile eş değer olmadığı belirtilmiştir (Ryff vd., 1995b).

Akın'a göre psikologlar şimdiye kadar genellikle sağlıklı davranışlar yerine sağlıksız olan davranış, duygu ve düşüncelere odaklanmışlardır (Akın, 2008b). Psikolojik iyi oluşun

teorik zemini zayıf olduğundan psikolojik sağlık konusuna çok fazla katkı sağlayamamıştır (Ryff, 1989b).

1.8.1. Öznel İyi Oluş

Öznel (Subjektif) iyi oluş, bireyin kendi hayatını hem bilişsel hem duygusal açıdan nasıl yorumladığı ile ilgili olduğu belirtilmiştir. Öznel iyi oluşu belirleyen genetik faktör mevcuttur ve bu genetik faktör bireyin belli bir seviyeye kadar mutlu ya da mutsuz olarak doğmaya eğilimli kılar (Diener vd., 2012).

1.8.2. Yaşam Tatmini

Yaşam tatmininin tanımı kişinin yaşamının ne kadar anlamlı olduğunu düşünmesi, kişinin sağlıklı bir psikolojisinin olması, bireyin mutluluğu ve yaşamın bütününden alınan tatmin olarak tanımlanabilmektedir (Gül, 2020a). İhtiyaç, istek ve beklentilerin yerine getirilmesi “doyum” olarak açıklanabilmektedir (Gezer, 2014). Yaşam tatmini (doyumu), kişinin sürdürdüğü hayatın kalitesini bir bütün halinde ne kadar olumlu olarak değerlendirdiğidir. Yaşam tatmini yaşam kalitesini belirleyen unsurlardan biridir ve yaşam tatmininin zihinsel ve fiziksel sağlıkla birlikteliği kişinin ne denli kaliteli bir yaşam süreceğini belirler. Yaşam tatmininin objektif ve dış etkenler aracılığıyla ölçüldüğü kabul edilmektedir. Yaşam tatmininin etkisi kendisini kişinin davranışları ile gösterildiği düşünülmektedir (Saris vd., 1996b).

1.8.2.1. Yaşam tatminini etkileyen unsurlar

Gül'e göre hayatta deneyimlediğimiz her şeyin yaşam tatminine etkisi olabilmektedir. Yaşamın bütününden kastetmek istenilen bir sürü faktör vardır: aile, iş, okul, ekonomi...vb (Gül, 2020b). Yaşam tatminini değerlendirmek, bireyin bilişsel ve eleştirel kaynaklarını kullanmayı gerektirir (Diener vd., 1985). Yaşam tatmininin belirleyicileri karışık ve anlaşılması güç bulunmaktadır. Yaşam tatmininin belirleyicileri hem toplumun eyleme geçişi hem de bireysel davranışı, kişinin karakteri, çevresi ve çevresindeki fırsatları, algısal ve bilişsel deneyimi gibi birçok insan işlevselliği düzeylerini kapsamaktadır.

Yaşam tatmininin belirleyicileri arasında birbirini takip eden hayat fırsatları (life chances), hayat olaylarının seyri (course of life events), deneyimin akışı (flow of experience) ve değerlendirme sürecinin içsel aşaması (inner process of evaluation) bulunmaktadır. Hayat fırsatlarının temel noktaları, kişinin bulunduğu toplumun kalitesi

(quality of society), kişinin bulunduğu toplumda yer aldığı pozisyonu (position in society) ve kişiye özel becerileri (personal abilities) olarak belirtilmiştir.(Saris vd., 1996c). Çok mutlu olduklarını belirten bireylerin iyi seviyede kişilerarası ilişkilerine sahip oldukları, pek yalnız vakit geçirmedikleri ve diğer insanlara göre daha sosyal insanlar oldukları anlaşılmıştır. Çok mutlu olduklarını belirten bireylerin daha dışadönük özellikler taşıdıkları, daha uyumlu oldukları ve daha az nevroitik özellikler taşıdıkları belirtilmiştir. Çok mutlu insanların iyi seviyede kişilerarası ilişkileri olması ve mutsuz insanların diğer insanlara nazaran daha kötü ilişkileri olması, iyi kişilerarası ilişkilerin mutluluk ve duygudurum için önemli bir faktör olduğunu düşündürmektedir (Diener ve Seligman, 2002).

1.8.2.2. Yaşam tatmini hakkındaki çalışmalar

Çin'in kentsel kesiminde yapılan bir araştırmaya göre sağlıklı olmanın ve evli olmanın daha yüksek yaşam tatminini öngördüğü düşünülmektedir (Appleton ve Song, 2008a).

Yapılan bir çalışmada, yaşam tatminini kayda değer bir şekilde etkileyen faktörlere cinsiyet ve aylık gelir de dahil olmaktadır. Bu çalışmada erkeklerle kıyaslandığında kadınların, özellikle de eğitim düzeyi ve aylık geliri yüksek olan kadınların yaşamdan daha fazla tatmin aldıkları bilinmektedir (Bayram vd., 2010a).

2005'te yapılan bir anket çalışmasına göre, Türkiye ve Kore'de kadınların erkeklere göre yaşamlarından daha tatmin oldukları görülmüştür. Aynı çalışmaya göre, Norveç ve İngiltere'de ise erkeklerin kadınlara oranla yaşamlarından daha tatmin olduklarını belirtmişlerdir (OECD vd., 2005a). Yapılan başka bir yaşam tatmini çalışmasında, erkeklerin deneyimlediği yaşam tatmini ile kadınların deneyimlediği yaşam tatmini arasında bir değişiklik görülmemiştir. Bireylerin yaşının kişilerin yaşam tatmini üzerinde bir etkisi bulunmamıştır. Kişinin sosyoekonomik konumu yaşam tatmini üzerinde artışı öngörmektedir. Araştırmada, evli olanlara kıyasla evli olmayanların yaşam tatmini daha düşük çıkmıştır. Evli olmayıp, çocuk sahibi olan bireylerin yaşam tatmini düşük çıkmaktadır (Andrews ve Withey, 1976a).

Ülkeler zenginleştikçe, yaşam tatminlerinde artış görülmediği bilinmektedir (OECD vd., 2005b). Bayram vd. 'ne göre, maddi açıdan zorlanan bireylerin maddi açıdan zorlanmayan bireylere kıyasla, sosyal haklarını kullanamayan bireylerin bu hakları kullanabilenlere kıyasla, sosyal olarak katılım sağlayamayan bireylerin sağlayabilenlere kıyasla yaşam tatmin seviyelerinin daha düşük olduğu görülmüştür (Bayram vd., 2010b).

Bir grup Çinli öğrencinin hedeflerine ulaşmak ile ilgili inançlarının ve “Bu hedefi nasıl gerçekleştiririm?” sorusu ile ilgili cevapları zihinlerinde oluşturmada bireyin kendisini iyi hissetmesinin önemli olduğu belirtilmiştir (Chang vd., 2019). Bireyin yaşam tatmininin düşük olması ile bireyin zihinsel sağlığın kötü durumda olması arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Fergusson vd., 2015a).

Bir çalışmaya göre çocukların karakter özelliklerinin ileride deneyimledikleri yaşam tatminlerini %10 etkilemektedir. Bu yüzden çocukların karakter özelliklerinin ve çocuklarda görülen davranışsal problemlerin yetişkinlik döneminde yaşam tatmininin üzerinde belli bir etki yaratmadığı anlaşılmıştır. Çocukluk dönemindeki ekonomik durumun yetişkinlik dönemindeki yaşam tatmini üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı açıklanmıştır. Bu çalışmada bahsedilen çocuklar 1958 ve 1970 gibi farklı zamanlarda doğmuşlardır. Önceden yetişkinlik döneminde yaşam tatminlerinin düşük olarak öngörebileceğimiz kişilerin iyi oluş düzeylerinin tatmin edici seviyede olduğu da görülmektedir (Frijters vd., 2011a). Yeme bozukluğu olan bireylerin çevresindeki bireyler hakkında yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre bu bireylerde görülen stres miktarının artması ile yaşam tatmini seviyelerinde bir azalma gözlenmektedir (Buser ve Kearney, 2017). Yetişkinlerle yapılan bir çalışmada dört ayrı örneklem grubu yer almaktadır: Meksika, Grönland, Danimarka ve Çin. En düşük yaşam tatmini bildiren örneklem grubu Çin'deki örneklem grubu olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmada genç yetişkinlerin düşük yaşam tatminleri olduğu, travma sonrası stres bozukluğu semptomları deneyimledikleri ve daha depresif oldukları anlaşılmıştır. Genç yetişkinler Meksika, Danimarka ve Grönland'de orta yaşlı yetişkinlere göre yaşamdan biraz daha az tatmin aldıklarını belirtmişlerdir (Zaragoza Scherman vd., 2020). Bir çalışmada yaşam tatmini ile bireylerin babalarından destek görmek istemelerinin arasında pozitif bir korelasyon olduğu görülmüştür. Genç yetişkin bireylerin yaşadıkları sıkıntılı olaylar karşısında karar almak gibi önemli durumlarda bir destek kaynağı aradıkları düşünülmektedir. Bu çalışmada destek kaynağı olarak babaların bireyler için önemli oldukları ve bu durumun bireylerin yaşam tatminini etkilediği açıklanmıştır. Bütün bunlar göz önüne alındığında bu bireylerin babaları ile ilişkilerinin yaşamları üzerindeki etkisini düşünerekten bu konunun önemi vurgulanmaktadır (Zupančič vd., 2014). Bir çalışmaya göre bireyin yaşadığı olayları nasıl algıladığı yaşamdan aldığı tatmini etkilemekte olduğu açıklanmıştır. Bu çalışmaya göre yaşamlarından daha çok tatmin olan bireylerin

yaşamdan daha çok tatmin olmalarının, hem onlar için değerli olan anılarının kimlik (identity), üretkenlik (generativity), güven (trust) ve yakınlık (intimacy) konularını kapsamaması hem de kendi anılarını duygusal açıdan olumlu olarak algılamaları ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Nusser vd., 2023). İçsel dini bağlılığın yaşam doyumunu üzerinde etki yarattığı düşünülebilmektedir. Dini yönelim ve yaşam tatminini arasındaki ilişkileri araştırmayı amaçlayan bir çalışmada kronik olarak hasta olan yaşlı yetişkinlere odaklanılmıştır. Hastalığı olan veya birden çok hastalığı olan yaşlı kadınların içsel dini bağlılıkları arttıkça daha fazla yaşam doyumunu deneyimledikleri görülmektedir (Foong vd., 2020).

Bir çalışmada eğitim, sağlık, bilişsel işlev, psikolojik iyi oluş ve yaşam tatmini bakımından kırsal kesimde yaşayan yaşlı yetişkinler şehirde yaşayan yetişkinlerden bahsedilen konularda daha düşük puanlar almıştır. Şehirde yaşayan yaşlı yetişkinlerin kırsal kesimde yaşayan yaşlı yetişkinlerden daha yaşlı oldukları belirtilmiştir. Finansal ve duygusal destek alma konusunda kırsal kesimde yaşayan yaşlı yetişkinlerin şehirde yaşayan yaşlı yetişkinlerden farklı olabildiği düşünülmektedir. Şehirde yaşayan yetişkin yaşlılar destek için resmi kaynaklardan yararlanırken kırsal kesimdeki yaşlılar çocuklarından destek almaktadır. Bu çalışmaya göre yalnız yaşamının yaşam tatmini üzerinde direkt olumsuz etki yarattığı düşünülmektedir. (Mao ve Han, 2018). Bir çalışmada otistik yetişkinlerde olumsuz hayat deneyimlerine karşı savunmasız olmanın yüksek seviye anksiyete ve depresyon ve düşük yaşam tatminini ile ilişkili olduğu bilinmektedir (Griffiths vd., 2019).

Bir çalışmada yetişkin yaş aralığında yaşam tatmini, parasal tatmin ve sağlık odaklı tatmin incelenmiştir. Yetişkin yaş aralığını düşünerek yaşam tatmini ile hem parasal hem de sağlık odaklı tatminlerin ikisinin aynı miktarda bir farklılık gösterdikleri bilinmektedir. Aynı çalışmada yetişkinlerde yaş faktörü de göz önüne alınmıştır. Yetişkinlerde yaş faktörü değiştikçe yaşam tatmininde kayda değer değişiklikler olmadığı görülmektedir. Yine aynı çalışmada kişiliğin hayat tatminini etkilediği bilinmektedir. Bireyin yüksek seviyede nevrotik bir kişiliğe sahip olmasının düşük yaşam tatminini öngördüğü, düşük yaşam tatmininin de depresyonu öngördüğü düşünülmektedir (Hartung vd., 2021a).

Bir çalışmada nevrotizmin yaşam tatmini üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yalnızlık seviyesi artan kadınların nevrotiklik seviyesinde de artış görülmüştür. Yaşam tatmini

açısından nevroitiklik erkeklerden çok kadınlar üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Nevrotizm seviyesi artmış kadınlar nevrotizm seviyesi artmış erkekler ile kıyaslandığında kadınların erkeklere göre yaşam tatmininde gitgide daha fazla azalma yaşadıkları düşünülmektedir (Schunk ve Trommsdorff, 2023a). Bir çalışmada yaşam tatmini ve tüketim arasındaki ilişki incelenmiştir. Eğlence için yapılan tüketim davranışının yaşam tatminine katkı sağladığı düşünülmektedir. Deneyimsel ve sosyal tüketim kategorileri ile yaşam tatmini arasında pozitif bir ilişki olduğu gözlenmektedir. Yaşam tatminiyle gereksinim duyduklarımız ve maddi malların arasında olumsuz bir ilişki olduğundan bahsedilmektedir. Eğlence kategorisi için yapılan tüketim davranışı yaşam tatminini öngörmektedir (Choung vd., 2021). Yetişkinlik dönemi yaşam tatminini öngören durumlardan birisi de çocukluk döneminde başkasından hediye almak olduğu belirtilmiştir (d’Astous ve Mouakhar-Klouz, 2022). İşsiz olmanın yaşam tatmini etkilediği düşünülmektedir. Dışadönük olan bireylerin yaşam tatmini içedönük olan bireyler ile kıyaslandığında daha az düşüş göstermekte olduğu belirtilmiştir. İçedönük ve sorumlu (conscientious) kişilik özelliklerini gösteren bireylerin kısa bir süre işsiz kalmaları durumu, bu bireylerin yaşam tatminlerini olumsuz olarak etkilemekte olduğu düşünülmektedir (Hahn vd., 2015). Bir çalışmada şehirleşmenin daha yaygın olduğu bölgelerdeki bireylerin yaşam tatminlerinin daha az olduğu bilinmektedir (Lenzi ve Perucca, 2018). Bir çalışmada iki topluluk karşılaştırılmıştır. Değerler göz önüne alındığında karşılaştırılan iki topluluğun da önce sağlığa sonra aileye ve işe önem verdikleri açıklanmıştır. İki topluluğun da ortalama seviye hayat tatmini olduğu bildirilmiştir (Chan ve Wang, 2015). Bir çalışmaya göre, fiziksel olarak şiddet deneyimlemenin yaşam tatmini ile bir bağlantısı olduğu düşünülmektedir. Fiziksel şiddetin seviyesi fark etmeksizin, fiziksel şiddetin düşük yaşam tatmini ile bir ilişkisi olduğu belirtilmiştir (Catherine Ryne & Rudolf, 2017).

Bir çalışmaya göre alkolik ebeveyni olan bireylerin çocukluk dönemlerinde, çocukların ailelerinden beklenen desteğin eksik olması, yaşamlarından daha az tatmin alan bireyler olmalarına sebep olabilmektedir. Bireyin çocukluk döneminde ebeveynlerinden biri ile candan bir ilişki yaşayıp diğeri ile yaşamamasının, bireyin parçalanmış bir aile içinde büyüdüğünü göstermekte olduğu düşünülmektedir. Bireyin böyle parçalanmış bir aile içinde büyümesi ebeveynlerinin alkolik olmasından daha çok probleme yol açmakta olduğu bilinmektedir. Bireyin savunma mekanizmalarının eksik olması, bireyin aileden

gelen bir desteğinin olmaması ve bireyin ebeveynlerinden birinin veya ikisinin de alkolik olması bireyin yaşamından tatminsiz olmasına yol açabilen faktörlerdir. Bireylerin çocukluk döneminde sorumluluk sahibi roller üstlenmesinin, bu bireylerin ebeveynlerin alkol kullanımından doğan problemlerden koruyabilecek bir bariyer olarak işlev görebileceği düşünülmektedir (Braithwaite ve Devine, 1993).

Bir çalışmaya göre, bireylerin travmaya maruz kalmış olmalarının yaşam tatminlerini olumsuz yönde etkileyebileceği düşünülebilmektedir (Krause, 2004). Bir çalışmada evlilik uyumu ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin araştırılması hedeflenmiştir. Evlilik uyumunu arttırmanın hayat tatminini de arttıracacağı yönünde düşünceler belirtilmiştir. Evlilik uyumuyla yaşam tatmini arasında olumlu bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Evli çiftlerden birinin yaşam tatmininin artması, partnerinin de yaşam tatmininin olumlu yönde değişmesine sebep olabileceği bildirilmiştir. Aynı zamanda öz bakımın dolaylı yoldan evlilik uyumu üzerinde ve bunun da yaşam tatmini üzerinde olumlu bir etkisi olduğu da belirtilmiştir (Be vd., 2013a). Bir çalışmaya göre 1990'larda ve 2000'lerin ortalarında annelerin ortalama yaşam tatmini, anne olmayan bireylerden daha düşük olduğu bulunmuştur fakat 2004'ten sonra anne olan bireylerin yaşam tatminlerinde artış görülmüştür. 1990 ve 2000'lerin ortalarında anne olan bireylerin yaşam tatminlerindeki düşüşün sebebinin sosyoekonomik faktörler bakımından zayıf kalmaları ve kariyer yapamamaları olduğu düşünülmektedir. Eski dönemlere göre anne olan bireylerin, doğum yaptıktan sonra evde kalma mecburiyetlerinin olmamasının da yaşam tatminlerindeki artışın sebebi olabileceği düşünülmektedir. İşini kaybeden annelerin yaşam tatminlerinde düşüş olduğu bildirilmiştir. Ayrıca çalışan annelerin çocukları ile aralarının iyi olduğu da belirtilmiştir. Bekar annelerin yaşam tatmininin diğer annelere göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin iyi bir işleri olması ve iyi bir gelirleri olması ile deneyimlenen yaşam tatmini, anne olmaktan elde edilen yaşam tatmininden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Preisner vd., 2018a). Bir araştırmaya göre çocuklukta fiziksel ve duygusal istismar deneyimlemiş bireylerin yaşam tatminlerinin düşük olduğu bildirilmiştir (Yunus, 2014).

Kişinin psikolojisi, refah durumu, ruhaniyeti ve dini arasında kompleks bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Yapılan araştırmalar, dini ve ruhani inançların ve faaliyetlerin kişinin psikolojisi üzerinde pozitif ya da negatif etkileri olabileceğini belirtmektedir. Pozitif olarak, bu inançlar kişilere toplumsal destek, savunma mekanizmaları, yaşam tatmini ve

gaye duygusu kazandırdığı düşünülmektedir. Negatif olarak, bu inançlar kişilere vicdan hissi ve katı inançlar olarak dönebilmektedir. Psikopatoloji neticelerinin farklılık gösterebildiği bilinmektedir. Bazı çalışmaların ruhaniyet ve dindarlığın kişilerin üzerinde koruyucu bir etki bıraktığı düşünülürken, bazı çalışmalar ise bir ilişki görememektedir. Çoğunlukla, dindarlık ve ruhaniyetin kişinin refah durumunu çoğalttığı düşünülmektedir ama bu konuda daha fazla ve detaylı araştırmalar yapılmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Ruh sağlığı konusunda uzman olan kişiler, bu unsurlara ve onlara danışmaya gelen kişilerin kültürel yapılarına önem vermelerinin kritik olduğu düşünülmektedir (Çınaroğlu, 2023).

Bir çalışmaya göre, fiziksel aktivitenin artırılması ihtiyacını desteklerken aynı zamanda gerçekleştirilen fiziksel aktivitenin miktarının fiziksel aktivitenin türüne ile karşılaştırıldığında daha önemli olduğunu göstermektedir. Uzun süreli hem yaşam tatmini hem de mutluluk seviyesini etkileyen şeylerin başında kişinin yaşam deneyimleri, yaşlanmanın kişi üzerinde olan etkileri gelmektedir. Genç yaş grubu, orta yaş grubu ve yaşlı olan gruplar arasından fark etmeksizin bütün yaş gruplarında fiziksel aktivitenin artışıyla kişinin yaşam tatmin ve mutluluk artışı arasında ilişki görülmüştür (An vd., 2020).

Bu araştırma genel toplum ve araştırmaya dahil olan kişilerde zihinsel sağlık problemlerinin bu kişilerin yaşam tatminsizliklerinin altında yatan asıl problem olduğunu göstermiştir. Ne kadar kişilik bozuklukları ve çocukluk dönemi travmaları kişinin gelecekteki hayat tatmini ile doğrudan ilişkili olsa da kişinin yaşam tatmin seviyesi üzerinde en doğrudan etkisi olan şeylerin kişinin içinde bulunduğu genel stres durumu, majör depresyon ve umutsuzluk hali olduğu görülmüştür. Ayrıca çocukluk döneminde aile ile olan negatif ilişkilerinde kişinin ilerleyen yaşamında yaşam tatmini seviyesini doğrudan etkilemektedir. Araştırmanın sonucunda yaşam tatminsizliği ve psikiyatrik tanı içerebilen ruh sağlığı problemleri arasında önemli bir bağ görülmüştür. Majör depresyon kişinin içinde bulunduğu sıkıntı ve umutsuzluk duyguları da yaşam tatminsizliğini en çok etkileyen unsurlar olduğu düşünülmektedir (Rissanen vd., 2013)

Bir çalışmada, çalışmaya karşı beslenen tutku ile kişilerin iş ve yaşam tatminleri incelendiğinde bunlar arasında pozitif istikamette anlamlı olan bir ilişkiden söz edilebilmektedir. Araştırma sonucunda kişilerin işlerine duydukları adanmışlık ve

odaklanma seviyesinin kişilerin iş tatmini bakımından pozitif istikamette anlamlı olan bir sonucun varlığından söz edilebilmektedir. Tekstil bölümünde çalışan bireylerde kişilerin işlerine karşı verdikleri dikkat ve odağın iş esnasında görülecek hataların payını minimuma indirmek için ne kadar mühim olduğu göz önüne alındığında, kişilerin kendilerini işlerine veren, ilgilerini ve odaklarını yaptıkları iş üzerinde toplayan çalışanların bu bağlılık ve odaklanma ile oluşan iş tatmin oranları yüksek olan bireyler olduğu düşünülmektedir (Bekiroğlu ve Sırkıntıoğlu Yıldırım, 2021).

Yapılan bu araştırma örgüt içinde çalışanları önemli derecede etkileyen iş ve aile içindeki çatışmaları toplumsal ve örgütsel yardımın yine iş ve aile çatışmalarına ne şekilde ve nasıl bir etki bıraktığına ve bütün bunların bireylerin yaşam tatminiyle ilgili tesirleri incelenmiştir. Araştırma özellikle gece nöbetlerinde kalmak mecburiyetinde olan hemşireler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yaşam tatmini ile gördükleri sosyal desteğin pozitif istikametteki anlamlı ilişkisi kişilerin yaşam tatminlerinin artmasında, kişilere verilen sosyal yardımın ne kadar mühim olduğunu göstermektedir. Bireylerin yaşam tatmini seviyelerini arttırmak için kişilere verilen sosyal desteğin de artması gerekmektedir. Yeni işe başlamış bir kişiye iş arkadaşlarının sıcak davranılması, yönlendirilmeleri ve gerekli yardımların verilmesi yöneticiler ve yine çalışma arkadaşları ile sıcak ilişkiler ve kişilerin aile ve sosyal çevresindeki diğer arkadaşlarının destekleri de kişilerin sosyal yardım algılamalarını kuvvetlendirmektedir. Örgüt polis personelinin resmi olmayan organizasyonlarla da arada sırada buluşup getirilmesi yine bu kişilerin birbirleriyle olan arkadaşlık ilişkilerini arttırarak kişilerin sosyal yardım algılamalarının da çoğalmasını sağlayabilmektedir. Aynı şekilde kişilerin çalıştıkları örgütlerde çalışma saatlerinin planlamalarıyla personeli aşırı seviyede çalıştırılmayarak kişilerin arkadaş çevresi ve aileleriyle birlikte zaman geçirebilmeleri toplumsal yardım algılamalarını arttırmakta olduğu düşünülmektedir. Örgütlerde yer alan bireylerin yaşam tatmini seviyelerinin arttırılması hedefleniyorsa kişilere sunulan örgütsel ve toplumsal desteğin de arttırılması icap etmektedir. Yine benzer bir biçimde kişilerin yaşam tatmini seviyesinin artması için kişilerin iş ve aileleri arasındaki çatışmaların azaltılması gerektiği düşünülmektedir. Kişinin iş yerinde gösterdiği performansın kişinin yaşam tatmin seviyesiyle uyumlu bir biçimde artışı göz önüne alınca uygulanabilecek çeşitli tedbirlerle çalışanların yaşam tatminlerinin arttırılması aracılığıyla örgütsel seviyede önemli faydalar sağlanılabilmesi beklenmektedir (Akın, 2008).

Demografik açıdan incelendiğinde evli bireylerin yaşamdan aldıkları tatmin seviyesinin bekar olan bireylere oranla daha çok olduğu görülmektedir. Eşleri çalışmayan kişilere oranla eşleri çalışan kişilerin yaşam tatmini düzeyinin daha çok olduğu görülmektedir. Çocuk sahibi kimselerin de işinden tatmin olma seviyelerinin çocuğu olmayan bireylere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu yüksekliğin en önemli nedeni evliliğin kişiler arasında sadece duygusal bağdan oluşan bir kurum değil, aynı zamanda kişilerin sorumluluk ve yaşam güçlüklerini de paylaştıkları bir kurum olmasıdır. Evli bireyler arasındaki hem iş hem de evle alakalı sorumlulukların eşinden karşılık beklemeden aralarında paylaşılması kişilerin stres seviyelerini ve önlerine çıkan güçlüklerle başa çıkabilme becerilerini geliştirebilmektedir. Aynı zamanda ailede, eşlerin her birinin iş sahibi olması ve çalışması ailenin eline geçen gelir miktarını pozitif bir biçimde etkilemektedir (Şentürk ve Bayraktar, 2018).

1.9. Duygusal İhmal ve Yaşam Tatmini

Bir çalışmaya göre çocukluk döneminde duygusal ihmal ve duygusal istismar deneyimleyen bireylerin duygusal ihmal ve istismar yoğunlukları ileride yapacakları evliliklerinin kalitesini öngörmektedir. Çocukluk dönemi duygusal ihmal ve duygusal istismar seviyesi ne kadar yüksek ise yetişkinlik döneminde evliliğin kalitesi de o kadar düşük olmaktadır (Perry vd., 2007a). Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlik dönemi psikiyatrik semptomları ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Negatif duygulanımın, çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlik dönemi psikiyatrik semptomları ile ilişkisinde aracı olarak var olduğu bilinmektedir. Negatif duygulanımın, çocukluk döneminde duygusal ihmalin ve yetişkinlik dönemi psikiyatrik semptomları ile ilişkisinde aracı olduğu bu durumdan, kadınların ve gençlerin daha çok etkilendiği açıklanmıştır (Schimmenti vd., 2015a). Bireylerin yetişkinlik dönemi yaşam doyumu ve ruh sağlıklarının, çocukluk dönemindeki ihmal ve istismar yaşantılarından dolayı olumsuz etkilenmekte olduğu bilinmektedir (Kalyon ve Yazıcı, 2020b).

Çocukluk dönemi ihmali, yetişkinlik döneminde kendini subjektif iyi olma halinde düşüklük ve psikolojik sıkıntılarda artış ile gösterebilmektedir (Corcoran ve McNulty, 2018c). Yapılan bir araştırma çocukluk döneminde ihmale ve istismara uğramış bireylerin yetişkinlik dönemlerinde psikolojik iyi oluş skorlarının ihmal ve istismara uğramamış bireylere oranla daha düşük bulunduğunu göstermiştir (Herrenkohl vd., 2012).

Çalışmalara göre çocukluk dönemi kötü muameleleri kişinin yetişkinlikteki yaşam tatminini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocukluk dönemi kötü muamelelerinin kişinin yetişkinlik döneminde yaşam tatminini olumsuz yönde etkilemesinde düşük duygusal zekanın, düşük olumlu duygulanımlarının (positive affect) ve yüksek olumsuz duygulanımlarının (negative affect) katkısının olduğu düşünülmektedir. Çocukluk döneminde kötü muamele görmüş yetişkinler kendilerini daha iyi hissetmek için olumsuz yaşam deneyimlerinin etkilerinin azaltılmasını hedefleyen ve olumlu yaşam deneyimleri çoğaltılması gayesinde bulunan etkinliklere başvurabilirler (Xiang vd., 2021a).

Araştırmalara göre, çocukluk döneminde ihmale uğramanın hayat tatmini üzerinde olumsuz etkisi olduğu bilinmektedir ve çocukluk dönemi ihmalinin olumsuz etkileri için minnettarlık ve öz-şefkat faktörlerinin bulunduğu müdahalelerin gerçekleşmesi gerektiği düşünülmektedir. Zhang ve Li kırsal Çin’de ebeveynleri çalışmak için uzun süre evlerini terk etmek zorunda kalması ile ihmale uğrayan bir grup çocuk ile çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda ebeveynlerinin çalışmak için bırakması sonucunda ihmal edilen bu çocukların, minnet duymanın ve öz-şefkatlerinin dolaylı olarak hayat tatminlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Minnet duymanın ve öz şefkatin birlikte uygulanması hayat tatmininin etkisinde artış göstermektedir (Zhang ve Li, 2021a). Adölesanlar ile yapılan çocukluk olumsuz olayları ve yaşam tatmini ile ilgili bir çalışmaya göre bu adölesanlar hastaneden taburcu olmadan önce, çocukluk döneminde deneyimlenen duygusal ihmalin ileride yaşam tatmini doğrudan etkilediği görülmüştür. Duygusal ihmalin yoğunluğu dikkate alınmaksızın yaşam tatmini üzerinde etkisi olduğu belirtilmektedir (Monteleone vd., 2023a). Olumsuz çocukluk deneyimleri ve yaşam tatmini ile ilgilenen bir çalışmaya göre, çocukluk döneminde ailelerinden ayrılan çocukların, onlara bakım sağlayan başka çevrelere yerleştikleri zaman bu çocukların yaptıkları testlere göre yüksek seviyede olumsuz çocukluk deneyimleri, daha düşük seviyede fiziksel ve zihinsel sağlık ve daha düşük seviyede yaşam tatmini deneyimledikleri belirtilmiştir. Olumsuz çocukluk deneyimlerine duygusal ihmal de dahildir. Sosyal ve klinik müdahalelerin olumsuz çocukluk deneyimleri ve bu çocukların ailelerinden ayrılması durumu için yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Howard vd., 2023).

İKİNCİ BÖLÜM: GEREÇ VE YÖNTEM

Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisi incelenmiştir. Bu araştırmanın amacı çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisini incelemektir. Bu çalışma, yaşları 18-65 arasında olan 424 katılımcıdan oluşmaktadır. Bu çalışma nicel bir çalışmadır. Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisinin araştırılması amaçlayan ve nicel yöntem kullanan bir çalışmadır. Araştırma yöntemi, anket tekniğini gerektirmektedir. Anket formu yönteminin seçilmesinin sebebi daha çok kişiye ulaşabilmek ve daha geniş bir örneklem elde edebilmektir. Bu çalışma çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmalin yetişkinlik dönemindeki yaşam tatminine olan etkisini ölçmek için İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği kullanmayı amaçlamaktadır. Katılımcıların büyük bir kısmı kadın katılımcılar, genç katılımcılar, bekar katılımcılar, çocuksuz katılımcılar ve üniversite mezunu katılımcılardan oluşmaktadır. Çalışma, yaşları 18-65 arasında olan 424 katılımcıdan oluşmaktadır. . Katılımcıların 250'sinin kadın ve 174'ünün erkek olduğu bilinmektedir. Bu tez çalışmasının evrenini yetişkinler oluşturmaktadır. Bu tez çalışmasının örneklemini online anket çalışması ile katılım sağlayan bireyler belirleyecektir. Bu çalışmanın hipotezlerini test etmek için İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği kullanılmıştır. İhmal Ölçeği, Fiziksel ve Temel Bakım İhmali, Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği, Pozitif İlgi ve Bakım olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Yaşam Tatmini ile İhmal Ölçeği arasında oluşmuş ilişki incelendiğinde aralarında pozitif ilişki olduğu görülmektedir. İhmal Ölçeğinde puan artışı görülmesinin (ihmalin azalması) yaşam tatmininde artışa sebep olduğu bilinmektedir. Model hem güçlü hem de anlamlı bir açıklayıcı olmaktadır. Ölçeklerin birbirlerine olan etkileri çoklu doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. İhmal azaldığı takdirde yaşam tatmininin artış göstermesi ve yaşam tatminindeki artışın da ihmal seviyesinde düşüşe sebep olduğu görülmektedir. İki ölçek incelendiğinde aralarında hem karşılıklı hem de anlamlı bir ilişkiden söz edilebilir.

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını

tezimin/projemin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Bu ankette Murray Straus, E. Milling Kinard, Linda M. Williams tarafından gerçekleştirilen ‘İhmal Ölçeği’ ve Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. ve Griffin, S. (1985) tarafından geliştirilen, dilimize Mustafa Bekmezci ve İbrahim Sani Mert tarafından uyarlanan ‘Yaşam Tatmini Ölçeği’ kullanılmaktadır. Çalışmanın amacı için sizden beklenen bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını, amacını ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

2.1. Araştırmada Kullanılan Ölçüm Araçları

2.1.1. İhmal Ölçeği (İÖ)

Orijinal ölçeğin 3 farklı kullanım şekli mevcuttur. Orijinal ölçek 20 maddeden oluşan dört faktörlü yapıya (A20), aynı zamanda 8 maddeden (A8) ve 4 maddeden (A4) oluşan ayrı ayrı tek faktörlü yapıya sahiptir. Yapılan çalışmada Fiziksel ve Temel Bakım İhmali (FTB), Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği (DİŞE) ve Pozitif İlgi ve Bakım (PİB) olacak şekilde üç faktörlü bir yapı belirlenmiştir. Ölçekte bulunan maddeler, “Kesinlikle Katılıyorum” ile “Kesinlikle Katılmıyorum” arasında değişen 4’lü likert tipinde derecelendirmeye sahiptir. Ölçekte yer alan 11 madde (1, 3, 9, 10, 14, 15, 25, 33, 34, 36 ve 37) olumlu ifadeler içeren ve tersten puanlanması gereken maddelerdir. Ters puanlanan maddelerin tamamı Pozitif İlgi ve Bakım (PİB) boyutunda yer almaktadır. Pozitif İlgi ve Bakım boyutundan alınan puanların yükselmesi, bireylerin Fiziksel ve Temel Bakım İhmali ve Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği puanında azalma meydana gelmesinin göstergesidir. Fiziksel ve Temel Bakım İhmali ve Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği boyutundaki düşük puanlar ise bireylerde var olan ihmalin yüksek olduğuna işaret eder.

2.1.2. Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)

Diener ve arkadaşları (2) tarafından 1985 yılında geliştirilmiş olup Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması Bekmezci ve Mert (3) tarafından 2018 yılında yapılmıştır. Yaşam Tatmini Ölçeği öznel iyi oluşun ölçülmesinde kullanılan en yaygın ölçeklerden biridir. Ölçek beş maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal formu, 7'li likert tipi (1-Hiç katılmıyorum, 7-Tamamen katılıyorum) bir ölçektir. Bekmezci ve Mert (3) tarafından yapılan faktör analizlerinin sonucunda, orijinali ile uyumlu olarak ölçeğin tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. İç tutarlılık katsayısı 0,876 olarak tespit edilen Yaşam Tatmini Ölçeğinin bireylerin mutluluğunu ölçmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu tespit edilmiştir.

2.2. İstatistiksel Analiz

Değişkenlerin normallik varsayımını sağlayıp sağlamadığına Shapiro-Wilk testi ile bakılmıştır. Normallik varsayımını sağlayan sürekli değişkenler için ortalama±standart sapma, varsayımı sağlamayan sürekli değişkenler için medyan(minimum:maksimum) değerleri verilmiştir. İki grup arasında yapılan karşılaştırmalarda normallik varsayımının sağlanmadığı durumlarda Mann Whitney U testi, sağlandığı durumlarda Bağımsız Örneklem t testi kullanılmıştır. Üç ve daha fazla grup karşılaştırmalarında normallik varsayımı sağlanmadığı durumlarda Kruskal Wallis H testi, sağlandığı durumlarda Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Ölçekler arasında ilişkiye Spearman Korelasyon Analizi ile bakılmıştır. Çalışmada kullanılan ölçeklere ait iç tutarlılık katsayıları İhmal Ölçeği $\alpha=0.95$ ve Yaşam Tatmini Ölçeği $\alpha=0.84$ olarak bulunmuştur. Ölçekler arasında etkilerin belirlenmesi için Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi uygulanmıştır. İstatistiksel analizler için SPSS (IBM Corp. Released 2017. IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0) programı kullanılmış olup $p<0.05$ (α) istatistiksel olarak anlamlı kabul edilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGULAR

Tablo 1. Karşılaştırmada Kullanılan Ölçeklerin Betimsel İstatistikleri

Ölçek (n=424)	Medyan	Min.	Maks.	\bar{x}	SS
İhmal Ölçeği (İÖ)	76,00	23,00	92,00	71,34	17,11
• <i>Fiziksel ve Temel Bakım İhmali</i>	43,50	12,00	48,00	39,34	10,23
• <i>Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği</i>	21,00	7,00	28,00	20,44	5,84
• <i>Pozitif İlgil ve Bakım</i>	12,00	4,00	16,00	11,56	3,23
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	22,00	5,00	35,00	21,62	6,75

SS: Standart Sapma; \bar{x} : Ortalama

Karşılaştırmada İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçekleri kullanılmıştır. İhmal ölçeğinden minimum 23, maksimum 92 puan alınmakta olup, medyanı 76 ve ortalaması 71,34, standart sapması ise 17,11 olarak hesaplanmıştır. İhmal ölçeği alt boyutu olan Fiziksel ve Temel Bakım İhmali puanlamasından minimum 12, maksimum 48 puan alınmakta olup, medyanı 43,5, ortalaması 39,34 ve standart sapması ise 10,23 olarak hesaplanmıştır. Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği puanlamasından minimum 7, maksimum 28 puan alınmakta olup, medyanı 21 ve ortalaması da 20,44, standart sapması ise 5,84 olarak hesaplanmıştır. İhmal ölçeği alt boyutu olan Pozitif İlgil ve Bakım puanlamasından minimum 4, maksimum 16 puan alınmakta olup, medyanı 12, ortalaması 11,56 ve standart sapması ise 3,23 olarak hesaplanmıştır. Yaşam tatmini ölçeğinden minimum puan 5, maksimum puan 35 olup, ortalama 21,62, medyan değeri 22 ve standart sapması 6,75 olarak bulunmuştur (Tablo 1).

Tablo 2. Karşılaştırmaya Katılan Bireylere Ait Sosyodemografik Bilgiler

Değişkenler	n	%
-------------	---	---

Cinsiyet		
<i>Kadın</i>	250	59,0
<i>Erkek</i>	174	41,0

Yaş		
<i>18-20</i>	172	40,6
<i>21-23</i>	133	31,4
<i>24 ve üzeri</i>	119	28,1

Eğitim Durumu		
<i><Lise</i>	28	6,6
<i>Ön lisans</i>	123	29,0
<i>Lisans</i>	230	54,2
<i>Lisansüstü</i>	43	10,2

Medeni Durum		
<i>Bekar</i>	281	66,3
<i>Evli</i>	37	8,7
<i>Dul/Boşanmış</i>	16	3,8

Çocuk Durumu		
<i>Var</i>	36	8,5
<i>Yok</i>	388	91,5

Gelir Durumu (TL)		
<i>Geliri Yok</i>	161	38,0
<i>Asgari Ücretin Altı</i>	86	20,3
<i>Asgari Ücret</i>	44	10,4
<i>Asgari Ücretin Üstü</i>	133	31,4

Tablo 2’de gösterilen verilere göre, karşılaştırmaya katılanların %59’u kadın, %41’i erkeklerden oluşmaktadır. Katılanların %40,6’sı 18-20 yaş aralığında, %31,4’ü 21-23 yaş aralığında ve %28,1’i ise 24 yaş ve üzeridir. Eğitim durumlarına bakıldığında lise ve altı eğitim düzeyine sahip olanların oranı %6,6, ön lisans eğitim düzeyine sahip olanların oranı %29, lisans eğitim düzeyine sahip olanların oranı %54,2 ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip olanların oranı ise %10,2 olarak hesaplanmıştır. Karşılaştırmaya katılanların medeni durumlarına bakıldığında, %66,3’ünün bekar olduğu, %8,7’sinin evli olduğu, %3,8’inin boşanmış ya da dul olduğu görülmüştür. Çocuk durumu dağılımlarına bakıldığında, katılanların %8,5’inin çocuğunun olduğu ve %91,5’inin ise hiç çocuğu olmadığı belirlenmiştir. Gelir durumu dağılımına göre katılanların %38’inin herhangi bir gelirinin olmadığı, %20,3’ünün asgari ücretin altında, %10,4’ünün asgari ücret ve %31,4’ünün ise asgari ücret üzeri gelir düzeyine sahip oldukları görülmüştür.

Tablo 3. Karşılaştırmada Kullanılan Ölçekler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

n=424		İhmal Ölçeği (İÖ)	Fiziksel ve Temel Bakım İhmali	Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği	Pozitif İlgi ve Bakım	Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)
İhmal Ölçeği (İÖ)	r_s	1,000	0,930**	0,894**	0,710**	0,285**
	p	-	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
Fiziksel Temel Bakım İhmali	r_s	1,000		0,770**	0,555**	0,247**
	p	-		<0,001	<0,001	<0,001
Duygusal İhmal Şefkat Eksikliği	r_s		1,000		0,478**	0,266**
	p		-		<0,001	<0,001

Pozitif İlg	r_s	1,000	0,185**
Bakım	p	-	<0,001
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	r_s		1,000
	p		-

** $p<0,01$ anlamlılık düzeyi (Çift Yönlü), r_s : Spearman Korelasyon Katsayısı

Tablo 3'te yer alan analiz sonuçlarına göre İhmal Ölçeği ile Yaşam Tatmini Ölçeği, arasında aynı yönde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir ($r_s=0,285$, $p<,001$). İhmal Ölçeğinde puan artışı ihmalin azaldığını göstermektedir. Buna göre İhmal Ölçeği puanı arttıkça yaşam tatmini ölçeği puanında artış olduğu görülmekte olup, ihmal azaldıkça yaşam tatmininin arttığı saptanmıştır. Yaşam Tatmini Ölçeği ile İhmal Ölçeği alt boyutları olan Fiziksel ve Temel Bakım İhmali, Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği, Pozitif İlg ve Bakım arasında da aynı yönde anlamlı ilişki olduğu görülmüştür (*sırasıyla* $r_s=0,247$, $p<0,001$; $r_s=0,266$, $p<0,001$; $r_s=0,185$, $p<0,001$).

Tablo 4. Cinsiyetler Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Kadın (n=250)	Erkek (n=174)	z	p değeri ^a
İhmal Ölçeği (İÖ)	77(23:92)	73,5(23:92)	-2,284	0,022
Fiziksel ve Temel Bakım İhmali	44(12:48)	42(12:48)	-1,902	0,057
Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği	22(7:28)	20(7:28)	-2,110	0,035
Pozitif İlg ve Bakım	12(4:16)	11(4:16)	-1,698	0,089
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	22(5:35)	22(5:35)	-1,026	0,305

$p<0,05$ anlamlılık düzeyi, Değişkenler medyan(minimum:maksimum) değerleri ile verilmiştir.

a: Mann-Whitney U testi

Tablo 4'te yer alan sonuçlara göre, cinsiyetler arasında İhmal Ölçeği puanı bakımından anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,022$). Kadınlarda ihmal puanı medyan değeri 77, erkeklerde ise 73,5 idi. Erkeklerde ihmal düzeyinin kadınlardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyetler arasında İhmal Ölçeği alt boyutu olan Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği puanı bakımından anlamlı fark olduğu saptanmıştır ($p<0,035$). Erkeklerde puanı medyan değeri 42, kadınlarda ise 44 olup; duygusal ihmal ve şefkat eksikliği düzeyinin erkeklerde daha yüksek olduğu görülmüştür. İhmal Ölçeği alt boyutları Fiziksel ve Temel Bakım İhmali, Pozitif İlgı ve Bakım puanları bakımından cinsiyetler arasında fark olmadığı belirlenmiştir (sırasıyla $p=0,057$, $p=0,089$). Cinsiyetler arasında Yaşam Tatmini Ölçek puanı bakımından da fark olmadığı görülmüştür ($p=0,305$).

Tablo 5. Yaş Dağılımları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	18-20 (n=172)	21-23 (n=133)	>24 (n=119)	χ^2	p değeri ^b
İhmal Ölçeği (İÖ)	76(23:92)	77(27:92)	76(23:92)	0,359	0,836
Fiziksel ve Temel Bakım İhmali	43(12:48)	44(12:48)	43(12:48)	0,130	0,937
Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği	21(7:28)	22(7:28)	20(7:28)	0,911	0,634
Pozitif İlgı ve Bakım	12(4:16)	12(4:16)	12(4:16)	0,890	0,641
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	21(5:35)	22(7:34)	23(5:35)	4,485	0,106

$p<0,05$ anlamlılık düzeyi, Değişkenler medyan(minimum:maksimum) değerleri ile verilmiştir.

b: Kruskal Wallis H testi

Tablo 5'e göre, yaş dağılımları arasında İhmal Ölçeği puanı ve alt boyutları bakımından anlamlı fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$). Yaş dağılımları arasında Yaşam Tatmini Ölçek puanı bakımından da fark olmadığı belirlenmiştir ($p=0,106$).

Tablo 6. Eğitim Durumları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	<Lise (n=28)	Ön lisans (n=123)	Lisans (n=230)	Lisansüstü (n=43)	χ^2	p değeri ^b
İhmal Ölçeği (İÖ)	71(26:92)	76(24:92)	77(23:92)	73(26:91)	3,572	0,312
Fiziksel ve Temel Bakım İhmali	40,5(12:48)	43(12:48)	44(12:48)	43(12:48)	2,086	0,555
Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği	18,5(7:28)	22(7:28)	21(7:28)	19(7:28)	7,112	0,068
Pozitif İlgil ve Bakım	11,5(4:16)	12(4:16)	12(4:16)	11(4:16)	0,425	0,935
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	18,5(5:35)	21(6:34)	22(7:35)	25(6:32)	9,483	0,024

$p<0,05$ anlamlılık düzeyi, Değişkenler medyan(minimum:maksimum) değerleri ile verilmiştir.

b: Kruskal Wallis H testi

Tablo 6'da yer alan sonuçlara göre, eğitim durumları arasında Yaşam Tatmini Ölçeği puanı bakımından anlamlı fark olduğu belirlenmiştir ($p=0,024$). Lise ve altı eğitim düzeyine sahip olan bireylerde yaşam tatmini puanı medyan değeri 18,5, ön lisans olan bireylerde 21, lisans olan bireylerde 22 ve lisansüstü olan bireylerde ise 25 idi. Yapılan alt grup analiz sonucuna göre, eğitim düzeyi lisansüstü olan bireylerin yaşam tatmini düzeyinin eğitim düzeyi lise ve altı olan bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür ($p=0,015$). Eğitim durumları arasında İhmal Ölçeği ve alt boyutları bakımından da fark olmadığı görülmüştür ($p>0,05$).

Tablo 7. Medeni Durumları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Bekar (n=281)	Evli (n=37)	Dul/Boşanmış (n=16)	χ^2	p değeri ^b
İhmal Ölçeği (İÖ)	76(23:92)	76(26:91)	65(40:92)	3,84 0	0,279
Fiziksel ve Temel Bakım İhmali	43(12:48)	43(15:48)	40(21:48)	2,67 4	0,445
Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği	21(7:28)	21(7:28)	17(8:28)	5,68 7	0,128
Pozitif İlgi ve Bakım	12(4:16)	12(4:16)	10(4:16)	2,26 0	0,520
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	22(5:35)	25(5:35)	17,5(6:33)	9,76 8	0,021

p<0,05 anlamlılık düzeyi, Değişkenler medyan(minimum:maksimum) değerleri ile verilmiştir.

b: Kruskal Wallis H testi

Medeni durum dağılımları arasında Yaşam Tatmini Ölçeği puanı bakımından anlamlı farklılık bulunmuştur ($p=0,021$). Bekar olan bireylerde yaşam tatmini puanı medyan değeri 22, evli olan bireylerde 25, boşanmış ya da dul olan bireylerde 17,5 olduğu görülmüştür. Yapılan alt grup analiz sonucuna göre, medeni durumu evli olan bireylerin yaşam tatmini düzeyinin eğitim durumu boşanmış ya da dul olan bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür ($p=0,023$). Medeni durumları arasında İhmal Ölçeği ve alt boyutları bakımından da fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0,05$).

Tablo 8. Gelir Durumları Arasında Çalışmada Kullanılan Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

Değişkenler	Geliri Yok (n=161)	Asgari Ücretin Altı (n=86)	Asgari Ücret (n=44)	Asgari Ücretin Üstü (n=144)	χ^2	p değeri ^b
İhmal Ölçeği (İÖ)	7(23:92)	75(28:92)	73,5(27:92)	75(24:92)	0,830	0,660
Fiziksel ve Temel Bakım İhmali	44(12:48)	43(13:48)	41,5(12:48)	44(12:48)	0,388	0,824
Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği	22(7:28)	21(7:28)	19(7:28)	21(7:28)	1,828	0,401
Pozitif İlgı ve Bakım	12(4:16)	11(4:16)	11(5:16)	12(4:16)	0,301	0,860
Yaşam Tatmini Ölçeği (YTÖ)	22(5:35)	20(8:33)	21(6:30)	24(6:34)	17,313	0,001

$p < 0,05$ anlamlılık düzeyi, Değişkenler medyan(minimum:maksimum) değerleri ile verilmiştir.

b: Kruskal Wallis H testi

Gelir durum dağılımları arasında Yaşam Tatmini Ölçeği puanı bakımından anlamlı fark olduğu görülmüştür ($p=0,001$). Gelir durumu olmayan bireylerde yaşam tatmini puanı medyan değeri 22, asgari ücretten düşük olan bireylerde 20, asgari ücret olan bireylerde 21 ve asgari ücretten yüksek olan bireylerde ise 24 olduğu saptanmıştır. Yapılan alt grup analiz sonucuna göre, gelir durumu asgari ücret üzeri olan bireylerin yaşam tatmini düzeyinin gelir durumu asgari ücret altı ve asgari ücret olan bireylerden daha yüksek olduğu görülmüştür (sırasıyla $p=0,013$, $p=0,003$). Gelir durumları arasında İhmal Ölçeği ve alt boyutları bakımından da fark olmadığı belirlenmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 9. Ölçek Etkilerinin Regresyon Analizi Tablosu ile Gösterimi

Bağımlı: YTÖ	β	Std. Hata	t	p değeri	%95 Güven Aralığı	
					Alt	Üst
İhmal Ölçeği	0,083	0,019	4,406	<0,001	0,046	0,120

Sabit	15,709	1,378	11,396	<0,001	13,000	18,419
--------------	--------	-------	--------	------------------	--------	--------

Model R² = 0,210

Model Anlamlılık = <0,001

Tablo 9’da ölçeklerin birbirleri üzerine etkisine çoklu doğrusal regresyon analizi ile bakılmıştır. Analiz sonuçlarına göre Yaşam Tatmini Ölçeği üzerinde İhmal Ölçeğinin anlamlı etkisi olduğu ve kurulan modelin anlamlı olduğu görülmüştür (R²=0,210 p<0,001). İhmal Ölçeği puanında 1 birim artış sonucunda yaşam tatmini ölçeği puanında 0,083 birimlik artış meydana gelmiştir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmanın amacı çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatmininin etkisinin incelenmesidir. Bu kısımda literatür bağlamında araştırmanın bulguları tartışılacaktır.

“Çocukluk dönemi duygusal ihmal, yetişkinlik dönemi yaşam tatminini etkilemektedir.” hipotezi bulgularla doğrulanmıştır. “Çocukluk dönemi duygusal ihmal, yetişkinlik dönemi yaşam tatminini etkilememektedir.” hipotezi bulgularla doğrulanmamıştır. Genel olarak gözlemlendiğinde düşük seviyede bir ihmal yaşandığını göstermektedir. Çalışmaya katılan bazı kişilerin çok düşük seviyede tatmin deneyimlerken bazılarının çok yüksek seviye tatmin deneyimlediği gözlemlenmektedir. Katılımcıların yaşam tatmini düzeylerinin ortalama olduğu söylenebilmektedir. İhmal seviyesindeki düşüş, yaşam tatmininde artışa sebep olmaktadır. İhmal daha az deneyimlemiş kişilerin yaşam tatminlerinin daha yüksek olduğu görülmektedir. İhmalin kendisinin yaşam tatminini olumsuz etkilediği görülmektedir ve ihmalin azaltılması durumunda yaşam kalitesinde artış gözlemlenebileceği belirtilmiştir. Araştırmalarda yetişkinlik döneminde görülen psikiyatrik bozukluklar ile çocukluk döneminde gerçekleşen duygusal ihmal arasında sağlam bir ilişki olduğuna değinilmiştir (Salokangas vd., 2020b). Hayattan duyulan yaşam tatminindeki düşük olma durumu çocukluk dönemi esnasında kişinin maruz kaldığı kötü muamele ile doğrudan ilişkilidir (Wark vd., 2003e). Yaşamın ilk iki yılında gerçekleşen duygusal ihmalin çeşitli konularda uzun süreli olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir (Egeland, 2009c). Bireylerin yetişkinlik dönemi yaşam doyumu ve ruh sağlıklarının, çocukluk dönemindeki ihmal ve istismar yaşantılarından dolayı olumsuz etkilenmekte olduğu bilinmektedir (Kalyon ve Yazıcı, 2020c). Çalışmalara göre çocukluk dönemi kötü muameleleri kişinin yetişkinlikteki yaşam tatminini olumsuz yönde etkilemektedir. Çocukluk dönemi kötü muamelelerinin kişinin yetişkinlik döneminde yaşam tatminini olumsuz yönde etkilemesinde düşük duygusal zekanın, düşük olumlu duygulanımlarının (positive affect) ve yüksek olumsuz duygulanımlarının (negative affect) katkısının olduğu düşünülmektedir. Çocukluk döneminde kötü muamele görmüş yetişkinler kendilerini daha iyi hissetmek için olumsuz yaşam deneyimlerinin etkilerinin azaltılmasını hedefleyen ve olumlu yaşam deneyimleri çoğaltılması gayesinde bulunan etkinliklere başvurabilirler (Xiang vd., 2021b). Araştırmalara göre, çocukluk döneminde ihmale uğramanın hayat tatmini üzerinde olumsuz etkisi olduğu bilinmektedir ve

çocukluk dönemi ihmalinin olumsuz etkileri için minnettarlık ve öz-şefkat faktörlerinin bulunduğu müdahalelerin gerçekleşmesi gerektiği düşünülmektedir. Zhang ve Li kırsal Çin’de ebeveynleri çalışmak için uzun süre evlerini terk etmek zorunda kalması ile ihmale uğrayan bir grup çocuk ile çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar sonucunda ebeveynlerinin çalışmak için bırakması sonucunda ihmal edilen bu çocukların, minnet duymanın ve öz-şefkatlerinin dolaylı olarak hayat tatminlerini olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Minnet duymanın ve öz şefkatin birlikte uygulanması hayat tatmininin etkisinde artış göstermektedir (Zhang ve Li, 2021b). Adolesanlar ile yapılan çocukluk olumsuz olayları ve yaşam tatmini ile ilgili bir çalışmaya göre bu adolesanlar hastaneden taburcu olmadan önce, çocukluk döneminde deneyimlenen duygusal ihmalin ileride yaşam tatmini doğrudan etkilediği görülmüştür. Duygusal ihmalin yoğunluğu dikkate alınmaksızın yaşam tatmini üzerinde etkisi olduğu belirtilmektedir. Olumsuz çocukluk deneyimleri ve yaşam tatmini ile ilgilenen bir çalışmaya göre, çocukluk döneminde ailelerinden ayrılan çocukların, onlara bakım sağlayan başka çevrelere yerleştikleri zaman bu çocukların yaptıkları testlere göre yüksek seviyede olumsuz çocukluk deneyimleri, daha düşük seviyede fiziksel ve zihinsel sağlık ve daha düşük seviyede yaşam tatmini deneyimledikleri belirtilmiştir. Olumsuz çocukluk deneyimlerine duygusal ihmal de dahildir. Sosyal ve klinik müdahalelerin olumsuz çocukluk deneyimleri ve bu çocukların ailelerinden ayrılması durumu için yardımcı olabileceği düşünülmektedir (Monteleone vd., 2023b). Bireyin yaşam tatmininin düşük olması ile bireyin zihinsel sağlığın kötü durumda olması arasında anlamlı bir ilişki olduğu düşünülmektedir (Fergusson vd., 2015b).

Bu çalışmaya katılanların birçoğunun kadın olduğu söylenebilmektedir. Cinsiyetlerin aralarında İhmal Ölçeği ve kimi alt boyutlar açısından önemli ve anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Erkekler kadınlardan fazla puan almaları erkeklerin daha fazla seviyede ihmal deneyimlediklerini göstermektedir. Duygusal İhmal ve Şefkat Eksikliği erkeklerde kadınlara oranla daha fazla görülmektedir. Araştırma, çocukluk dönemi duygusal ihmeline sebep olan bakım verenler arasında cinsiyet farkı olduğunu da göstermektedir (Wark vd., 2003f). Bir çalışmaya göre, kadınlar erkeklerden daha çok olumsuz çocukluk dönemi deneyimleri (duygusal ihmal de dahil olmak üzere) yaşadıklarını bildirmişlerdir (Corcoran ve McNulty, 2018d). Bir çalışmaya göre çocukluk dönemi duygusal ihmali deneyimleyen kadınların sayısının çocukluk döneminde duygusal ihmal deneyimlemiş

erkeklerle oranla daha fazla olduğu bilinmektedir (Taillieu vd., 2016b). Aynı zamanda araştırmalar çocukluk dönemi duygusal ihmaline sebep olan bakım veren kimselerin arasında cinsiyetler arası bir fark olduğunu da göstermektedir. Çocuklukta duygusal ihmal deneyimleyen kişiler incelendiğinde çocukluk çağı bakımı kadınlar tarafından sağlanan bireylerin erkek bakım veren kimseler ile büyüyen bireylere nazaran yetişkinlikte daha fazla psikolojik sıkıntı deneyimlediklerini görülmüştür. Bu çalışmada kadın katılımcıların sayısının erkek katılımcılara oranla daha fazla sayıda olması bu çalışmanın sonucunun yorumlanmasını etkileyebilir. Wark vd.'nin çalışmasına göre kadın bakım veren veya kadın ebeveyn tarafından ihmal edilmiş çocukların (çocukların cinsiyeti fark etmeksizin), yetişkinlik dönemlerinde birtakım psikolojik sıkıntılar yaşadıkları ve bu sıkıntıların sebebinin kişilerin kendi ailesi ile arasındaki uyum sorunları ile bağlantısı olduğu bilinmektedir (Wark vd., 2003g). Baba tarafından deneyimlenen olumsuz çocukluk kötü muamelelerinin hem kadın mağdurlarda hem erkek mağdurlarda olumsuz etkileri görüldüğü ve bunların özellikle de erkek çocuklarında olumsuz etkiler oluşturduğu açıklanmıştır (Loos ve Alexander, 1997c).

Yaşam Tatmini bağlamında cinsiyetler incelendiğinde aralarında bariz bir fark görülmemiştir. Yapılan bir çalışmada, yaşam tatminini kayda değer bir şekilde etkileyen faktörlere cinsiyet ve aylık gelir de dahil olmaktadır. Bu çalışmada erkeklerle kıyaslandığında kadınların, özellikle de eğitim düzeyi ve aylık geliri yüksek olan kadınların yaşamdan daha fazla tatmin aldıkları bilinmektedir (Bayram vd., 2010c). 2005'te yapılan bir anket çalışmasına göre, Türkiye ve Kore'de kadınların erkeklere göre yaşamlarından daha tatmin oldukları görülmüştür. Aynı çalışmaya göre, Norveç ve İngiltere'de ise erkeklerin kadınlara oranla yaşamlarından daha tatmin olduklarını belirtmişlerdir (OECD vd., 2005c). Yapılan başka bir yaşam tatmini çalışmasında, erkeklerin deneyimlediği yaşam tatmini ile kadınların deneyimlediği yaşam tatmini arasında bir değişiklik görülmemiştir. Bireylerin yaşının kişilerin yaşam tatmini üzerinde bir etkisi bulunmamıştır. Kişinin sosyoekonomik konumu yaşam tatmini üzerinde artışı öngörmektedir. Araştırmada, evli olanlara kıyasla evli olmayanların yaşam tatmini daha düşük çıkmıştır. Evli olmayıp, çocuk sahibi olan bireylerin yaşam tatmini düşük çıkmaktadır (Andrews ve Withey, 1976b). Bir çalışmada nevrozmin yaşam tatmini üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Yalnızlık seviyesi artan kadınların nevrozmin seviyesinde de artış görülmüştür. Yaşam tatmini açısından nevrozmin erkeklerden çok

kadınlar üzerinde etkili olduğu anlaşılmıştır. Nevrotizm seviyesi artmış kadınlar nevrozizm seviyesi artmış erkekler ile kıyaslandığında kadınların erkeklere göre yaşam tatmininde gitgide daha fazla azalma yaşadıkları düşünülmektedir (Schunk ve Trommsdorff, 2023b).

Cinsiyetin kimi ihmal çeşitleri üstünde farklı etkiler oluşturduğu görülmektedir. Erkeklerin puan bakımından genel ve duygusal ihmal temalarında daha fazla puanlar aldıkları görülmektedir ve bu, erkeklerin bu konularda daha yüksek seviyede ihmal deneyimledikleri anlamına gelmektedir. Cinsiyetlere odaklanıldığında aralarında fark olmayan konular, fiziksel bakım ihmal ile pozitif ilgidir. Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlik dönemi psikiyatrik semptomları ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. Negatif duygulanımın, çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlik dönemi psikiyatrik semptomları ile ilişkisinde aracı olarak var olduğu bilinmektedir. Negatif duygulanımın, çocukluk döneminde duygusal ihmalin ve yetişkinlik dönemi psikiyatrik semptomları ile ilişkisinde aracı olduğu bu durumdan, kadınların ve gençlerin daha çok etkilendiği açıklanmıştır (Schimmenti vd., 2015b).

Katılımcıların çoğu genç yetişkinlerden oluşmaktadır. Yaş grupları bağlamında İhmal ve Yaşam Tatmini Ölçeğini puan bakımından anlamlı bir fark görülmemiştir. Yaş, ihmal seviyesini de yaşam tatminini de etkilememektedir. Farklı yaş aralıklarına sahip bireyler, konu yaşam tatmini ve ihmal olduğu takdirde benzer yaşanmışlıklara sahip olabilmektedirler. Bu bilgi ile yaşam tatmini ve ihmalle alakalı bulguların değişikliklerinin yaş ile ilgili olmadığı belirtilebilir. Bireylerin yaşının kişilerin yaşam tatmini üzerinde bir etkisi bulunmamıştır. Bir çalışmada yetişkin yaş aralığında yaşam tatmini, parasal tatmin ve sağlık odaklı tatmin incelenmiştir. Yetişkin yaş aralığını düşünerek yaşam tatmini ile hem parasal hem de sağlık odaklı tatminlerin ikisinin aynı miktarda bir farklılık gösterdikleri bilinmektedir. Aynı çalışmada yetişkinlerde yaş faktörü de göz önüne alınmıştır. Yetişkinlerde yaş faktörü değiştikçe yaşam tatmininde kayda değer değişiklikler olmadığı görülmektedir (Hartung vd., 2021b).

Çalışmaya katılan kişilerin çoğunun üniversite mezunu olduğu bilinmektedir. Yaşam tatmini ile eğitim durumu incelendiğinde anlamlı bir farktan söz edilebilir. Eğitim düzeyi yükseldikçe kişilerin hayatları ile ilgili memnuniyetlerinin arttığı görülmektedir.

İhmal seviyesi ve eğitim durumu incelendiğinde aralarında anlamlı bir ilişki söz edilememektedir.

Katılımcıların genel olarak bekarlardan oluştuğu görülmektedir. İhmal düzeyinin medeni duruma göre değişmediği bilinmektedir. İhmal seviyesi üzerindeki etkisi de belirsiz bir konumda olmaktadır. Bir çalışmaya göre çocukluk döneminde duygusal ihmal ve duygusal istismar deneyimleyen bireylerin duygusal ihmal ve istismar yoğunlukları ileride yapacakları evliliklerinin kalitesini öngörmektedir. Çocukluk dönemi duygusal ihmal ve duygusal istismar seviyesi ne kadar yüksek ise yetişkinlik döneminde evliliğin kalitesi de o kadar düşük olmaktadır (Perry vd., 2007b).

En yüksek yaşam tatmini olan bireylerin evli bireyler olduğu bilinmektedir. Bekar olan katılımcıların yaşam tatminlerinin birbirine yakın olduğu bilinmektedir. Sonuçlar, evli olan bireylerin yaşam tatminlerinin daha yüksek, boşanmış/dul bireylerininkinin daha düşük olduğu bilinmektedir. Medeni durumun yaşam tatmini üstünde önemli bir etki gösterdiği bilinmektedir. Araştırmada, evli olanlara kıyasla evli olmayanların yaşam tatmini daha düşük çıkmıştır. Evli olmayıp, çocuk sahibi olan bireylerin yaşam tatmini düşük çıkmaktadır (Andrews ve Withey, 1976c). Katılımcıların genellikle çocuklarının olmadığı görülmektedir. Bir çalışmada evlilik uyumu ile yaşam tatmini arasındaki ilişkinin araştırılması hedeflenmiştir. Evlilik uyumunu artırmanın hayat tatminini de arttıracığı yönünde düşünceler belirtilmiştir. Evlilik uyumuyla yaşam tatmini arasında olumlu bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Evli çiftlerden birinin yaşam tatmininin artması, partnerinin de yaşam tatmininin olumlu yönde değişmesine sebep olabileceği bildirilmiştir. Aynı zamanda öz bakımın dolaylı yoldan evlilik uyumu üzerinde ve bunun da yaşam tatmini üzerinde olumlu bir etkisi olduğu da belirtilmiştir (Be vd., 2013b). Bekar annelerin yaşam tatmininin diğer annelere göre daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Bireylerin iyi bir işleri olması ve iyi bir gelirleri olması ile deneyimlenen yaşam tatmini, anne olmaktan elde edilen yaşam tatmininden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Preisner vd., 2018b). Çin'in kentsel kesiminde yapılan bir araştırmaya göre sağlıklı olmanın ve evli olmanın daha yüksek yaşam tatminini öngördüğü düşünülmektedir (Appleton ve Song, 2008b).

Katılım sağlayan kişilerin birçoğunun hiçbir geliri olmamakta veya düşük bir gelire sahip olmaktadır. Katılımcıların kayda değer bir kesimi ise asgari ücretten daha yüksek gelire

sahip olmaktadır. Gelir seviyesindeki artış, yaşam tatmininde de artışa sebep olmaktadır. Asgari ücretin yüksek derecede gelire sahip olan bireylerin deneyimlediği yaşam tatmini, katılımcıların asgari ücret almakta olan ve katılımcıların asgari ücretten daha düşük geliri olan kişilerden daha yüksek olmaktadır. Asgari ücretten daha yüksek geliri olan katılımcıların yaşam tatmini, asgari ücretten daha düşük düzeyde ücret alan katılımcılardan ($p=0,013$) ve düzey açısından asgari ücret almakta olan katılımcılardan ($p=0,003$) anlamlı düzeyde fazlaca yüksek olmaktadır. Gelir düzeyinin ihmal seviyesi üzerinde net bir etkisinin görülmediği ama yaşam tatmini üstünde son derece önemli etkisi olduğu bilinmektedir. Her ne kadar ülkeler arası kişilerin gelir seviyeleri ile kişilerin yaşam tatmini seviyesi arasında bir ilişki olduğu bilirse de bu ilişkinin araştırmalar yalnızca daha yüksek gelirli ülkeler üzerinde gerçekleşince zayıfladığı görülmüştür. Uzun zaman takibe alındığında zaman içerisinde gelir artışı yaşayan toplumlarda yaşam tatmininin bununla beraber arttığı görülmemiştir (OECD vd., 2005d). Kişinin sosyoekonomik konumu yaşam tatmini üzerinde artışı öngörmektedir (Andrews ve Withey, 1976d). Bayram vd. 'ne göre, maddi açıdan zorlanan bireylerin maddi açıdan zorlanmayan bireylere kıyasla, sosyal haklarını kullanamayan bireylerin bu hakları kullanabilenlere kıyasla, sosyal olarak katılım sağlayamayan bireylerin sağlayabilenlere kıyasla yaşam tatmin seviyelerinin daha düşük olduğu görülmüştür (Bayram vd., 2010d). Çocukluk dönemindeki ekonomik durumun yetişkinlik dönemindeki yaşam tatmini üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı açıklanmıştır. Bu çalışmada bahsedilen çocuklar 1958 ve 1970 gibi farklı zamanlarda doğmuşlardır. Önceden yetişkinlik döneminde yaşam tatminlerinin düşük olarak öngörebileceğimiz kişilerin iyi oluş düzeylerinin tatmin edici seviyede olduğu da görülmektedir (Frijters vd., 2011b) Bireylerin iyi bir işleri olması ve iyi bir gelirleri olması ile deneyimlenen yaşam tatmini, anne olmaktan elde edilen yaşam tatmininden daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Preisner vd., 2018c). Bir çalışmada yetişkin yaş aralığında yaşam tatmini, parasal tatmin ve sağlık odaklı tatmin incelenmiştir. Yetişkin yaş aralığını düşünerek yaşam tatmini ile hem parasal hem de sağlık odaklı tatminlerin ikisinin aynı miktarda bir farklılık gösterdikleri bilinmektedir. Aynı çalışmada yetişkinlerde yaş faktörü de göz önüne alınmıştır. Yetişkinlerde yaş faktörü değiştikçe yaşam tatmininde kayda değer değişiklikler olmadığı görülmektedir. Yine aynı çalışmada kişiliğin hayat tatminini etkilediği bilinmektedir. Bireyin yüksek seviyede nevrotik bir kişiliğe sahip olmasının düşük yaşam tatminini

öngördüğü, düşük yaşam tatmininin de depresyonu öngördüğü düşünülmektedir (Hartung vd., 2021c).

Sonuç olarak, bu tez çalışması çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatmininin etkisinin incelenmesini amaçlamaktadır. Bu araştırmada nicel yöntem kullanılmıştır. Araştırma yöntemi, anket tekniğini gerektirmektedir. Anket formu yöntemini seçilmesinin sebebi daha çok kişiye ulaşabilmek ve daha geniş bir örneklem elde edebilmektir. Bu çalışma çocukluk döneminde yaşanan duygusal ihmalin yetişkinlik dönemindeki yaşam tatminine olan etkisini ölçmek için İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği kullanmayı amaçlamaktadır. Araştırmanın sonuçları, çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminini etkilediği yönündedir. Çocukluk döneminde duygusal ihmal deneyimlemenin yetişkinlikte yaşam tatmini üzerinde etkisi olduğu bulgular tarafından desteklenmektedir. Çocukluk döneminde duygusal ihmal deneyimlemenin yetişkinlikte olumsuz psikolojik ve fizyolojik etkilerinden literatür bölümünde bahsedilmiştir. Yine çocukluk döneminde duygusal ihmal deneyimlemenin yetişkinlikte yaşam tatmini üzerinde olumsuz etkisi olabildiği literatür bölümünde bahsedilmiştir. Çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlik döneminde olumsuz ve yıkıcı etkileri olduğu bilinmesine rağmen literatürde yeteri kadar duygusal ihmal üzerinde durulmamıştır. Duygusal ihmali diğer ihmal ve istismar türlerine göre daha az fark edilebildiğinden bahsedilmiştir. Duygusal ihmal, genellikle duygusal istismarla birlikte bahsedilmiş ve duygusal istismarın gölgesinde kalmıştır. Duygusal ihmali, duygusal istismar konusundan bağımsızlaşabilmesi ve daha çok tanınabilmesi adına bu tez çalışmasının anlamlı ve faydalı olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Bulduğumuz sonuçların sosyal hizmet, anaokulları, ilkokul, ortaokul ve lise gibi kuruluşlar tarafından dikkate alınmasını önerilebilmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarına dayanarak, çocuklarda duygusal ihmal ihtimaline karşı daha dikkatli olmak, velileri bu konuda bilgilendirmek ve duygusal ihmal konusu hakkında farkındalığı arttırmak önemli olabilmektedir.

Bu çalışmanın dizaynı ve sonuçlarından yola çıkarak örnekleme genişletilerek ve daha dengeli dağılım sağlanarak benzer ve daha kapsamlı çalışmalar geliştirilebilir.

SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, katılımcıların cevapladığı Sosyodemografik Bilgi Formu, İhmal Ölçeği ve Yaşam Tatmini Ölçeği ile katılımcılardan toplanan verilerin doğruluğu ile sınırlıdır. Araştırmanın örnekleme dengeli bir şekilde dağılmaktan uzak olması çalışmanın yorumlanmasını etkiliyor olabilmektedir. Katılımcıların 250'sinin kadın ve 174'ünün erkek olduğu bilinmektedir. Bulgulara göre katılımcıların çoğunun kadın olduğu görülmektedir. Katılanların 172'si 18-20 yaş aralığında, 133'ü 21-23 yaş aralığında, 119'u ise 24 yaş ve üzeridir. Bulgulara göre katılımcıların çoğunun 18-20 yaş arasında olduğu belirtilmiştir. Katılımcıların eğitim düzeylerine bakıldığında lise ve altı eğitim düzeylerine sahip olan katılımcıların 28, ön lisansa sahip olanların 123, lisans derecesinde eğitime sahip olanların 230 ve lisansüstü derecesinde eğitime sahip olanların 43 kişi olduğu görülmektedir. Bulgulara göre katılımcıların büyük bir bölümü üniversite öğrencilerinden özellikle de lisans öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcıların medeni durumlarına bakıldığında 281'inin bekar, 37'sinin evli, 16'sının dul/boşanmış olduğu görülmektedir. Bulgulara göre katılımcıların çoğunun bekar olduğu görülmüştür. Katılımcıların çocuk durumlarına bakıldığında 36'sının çocuğunun olduğu, 388'inin çocuğunun olmadığı görülmüştür. Bulgulara göre katılımcıların çoğunun çocuğu olmadığı bilinmektedir. Katılımcıların gelir durumlarına bakıldığında 161'inin hiç gelirin olmadığı, 86'sının asgari ücretin altında gelirin olduğu, 44'ünün asgari ücret düzeyinde gelirin olduğu, 133'ünün asgari ücretin üstünde gelirin olduğu görülmüştür. Bulgulara göre katılımcıların çoğunun hiç geliri olmadığı görülmektedir. Araştırmada İhmal Ölçeğini cevaplandıran katılımcıların geçmiş yaşantılarına dair sorularını ne kadar doğru yanıtladıkları da araştırmanın sınırlılıklarından biridir. Araştırmada katılımcıların Yaşam Tatmini Ölçeğini ne kadar doğru yanıtladıkları da araştırmanın sınırlılıklarından biri olmaktadır. Çalışmayı yaparken duygusal ihmal ve yaşam tatmini ile ilgili eğitim durumları konusunda yeterli veriye ulaşılamamıştır. Çalışmayı yaparken duygusal ihmal ile ilgili yaş konusunda yeterli veriye ulaşılamamıştır. Çalışmayı yaparken duygusal ihmal ile ilgili çocuk durumu konusunda yeterli veriye ulaşılamamıştır. Çalışmayı yaparken duygusal ihmal ile ilgili gelir durumu konusunda yeterli veriye ulaşılamamıştır.

KAYNAKLAR

- Akın, A. (2008). Psikolojik iyi olma ölçekleri (PİÖÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 724-750.
- Akın, M. (2008). Örgütsel destek, sosyal destek ve iş/aile çatışmalarının yaşam tatmini üzerindeki etkileri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25, 141-170.
- Alisinanoğlu, F. ve Bağcı, S. (2023). Erken çocukluk döneminde ebeveynlerin çocuk ihmal ve istismarına ilişkin farkındalık düzeyleri. *Edebiyat Dilbilim Eğitim ve Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 2(1), 64-78.
- Amianto, F., Spalatro, A. V., Rainis, M., Andriulli, C., Lavagnino, L., Abbate-Daga, G. ve Fassino, S. (2018). Childhood emotional abuse and neglect in obese patients with and without binge eating disorder: Personality and psychopathology correlates in adulthood. *Psychiatry Research*, 269, 692-699. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2018.08.089>
- Ammerman, B. A., Serang, S., Jacobucci, R., Burke, T. A., Alloy, L. B. ve McCloskey, M. S. (2018). Exploratory analysis of mediators of the relationship between childhood maltreatment and suicidal behavior. *Journal of Adolescence*, 69, 103-112. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2018.09.004>
- An, H. Y., Chen, W., Wang, C. W., Yang, H. F., Huang, W. T. ve Fan, S. Y. (2020). The relationships between physical activity and life satisfaction and happiness among young, middle-aged, and older adults. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(13), 1-10. <https://doi.org/10.3390/ijerph17134817>
- Andrews, F. M. ve Withey, S. B. (1976). Social indicators of well-Being. *Social Indicators of Well-Being*. Springer US. <https://doi.org/10.1007/978-1-4684-2253-5>
- Appleton, S. ve Song, L. (2008). Life satisfaction in urban China: Components and determinants. *World Development*, 36(11), 2325-2340. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2008.04.009>
- Aral, N. ve Gürsoy, F. (2001). Çocuk hakları çerçevesinde çocuk ihmal ve istismarı. *Milli Eğitim Dergisi*, 151. https://dhgm.meb.gov.tr/yayimlar/dergiler/Milli_Egitim_Dergisi/151/aran_gursoy.htm
- Basu, A., McLaughlin, K. A., Misra, S. ve Koenen, K. C. (2017). Childhood maltreatment and health impact: The examples of cardiovascular disease and type 2 diabetes mellitus in adults. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 24(2), 125-139. <https://doi.org/10.1111/cpsp.12191>

- Bay-Cheng, L. Y., Ginn, H. G., Fava, N. M., Maguin, E. M. ve Bascug, E. W. (2021). At risk and in love: A mixed method examination of the link between childhood maltreatment and youth relationships. *Journal of Adolescence*, 87, 28-37. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.12.007>
- Bayram, N., Sam, N., Aytaç, S. ve Aytaç, M. (2010). Yaşam tatmini ve sosyal dışlanma. *ISGUC, The Journal of Industrial Relations and Human Resources*, 12(4), 79-92. <https://doi.org/10.4026/1303-2860.2010.0159.x>
- Be, D., Whisman, M. A. ve Uebelacker, L. A. (2013). Prospective associations between marital adjustment and life satisfaction. *Personal Relationships*, 20(4), 728-739. <https://doi.org/10.1111/per.12011>
- Bekiroğlu, Ç. ve Sırkıntıoğlu Yıldırım, Ş. (2021). Çalışmaya tutkunluğun iş ve yaşam tatmini üzerindeki etkisini belirlemeye yönelik tekstil sektörü çalışanları üzerinde bir araştırma. *İş ve İnsan Dergisi*, 8(2), 169-184. <https://doi.org/10.18394/iid.834010>
- Braithwaite, V. ve Devine, C. (1993). Life satisfaction and adjustment of children of alcoholics: The effects of parental drinking, family disorganization and survival roles. *British Journal of Clinical Psychology*, 32(4), 417-429. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8260.1993.tb01076.x>
- Bruce, L. C., Heimberg, R. G., Blanco, C., Schneier, F. R. ve Liebowitz, M. R. (2012). Childhood maltreatment and social anxiety disorder: Implications for symptom severity and response to pharmacotherapy. *Depression and Anxiety*, 29(2), 132-139. <https://doi.org/10.1002/da.20909>
- Bruce, L. C., Heimberg, R. G., Goldin, P. R. ve Gross, J. J. (2013). Childhood maltreatment and response to cognitive behavioral therapy among individuals with social anxiety disorder. *Depression and Anxiety*, 30(7), 662-669. <https://doi.org/10.1002/da.22112>
- Buser, J. K. ve Kearney, A. (2017). Stress, adaptive coping, and life satisfaction. *Journal of College Counseling*, 20(3), 224-236. <https://doi.org/10.1002/jocc.12071>
- Bussi eres, A., Hancock, M. J., Elklit, A., Ferreira, M. L., Ferreira, P. H., Stone, L. S., Wideman, T. H., Boruff, J. T., Al Zoubi, F., Chaudhry, F., Tolentino, R. ve Hartvigsen, J. (2023). Adverse childhood experience is associated with an increased risk of reporting chronic pain in adulthood: a systematic review and meta-analysis. *European Journal of Psychotraumatology*. 14(2). <https://doi.org/10.1080/20008066.2023.2284025>
- Cao, H., Ma, R., Li, X., Liang, Y., Wu, Q., Chi, P., Li, J. Bin ve Zhou, N. (2022). Childhood emotional maltreatment and adulthood romantic relationship well-being: A multilevel, meta-analytic review. *Trauma, Violence, and Abuse*, 23(3), 778-794. <https://doi.org/10.1177/1524838020975895>

- Cathe Ryne, C. R. D. ve Rudolf, R. (2017). The impact of childhood maltreatment on young adults' mental health: Evidence from the Philippines. *Asian Social Work and Policy Review*, 11(1), 76-89. <https://doi.org/10.1111/aswp.12115>
- Ceylan, M. (2023). Fiziksel istismar ve ihmal mağduru çocuklar ile adli görüşme. *International Social Sciences Studies Journal*, 9(117), 9091-9098.
- Chan, R. K. H. ve Wang, L. R. (2015). Life aspirations: Their impact on family and work conflict and life satisfaction in Hong Kong and Taiwan. *Asian Social Work and Policy Review*, 9(3), 307-325. <https://doi.org/10.1111/aswp.12070>
- Chang, E. C., Chang, O. D., Li, M., Xi, Z., Liu, Y., Zhang, X., Wang, X., Li, Z., Zhang, M., Zhang, X. ve Chen, X. (2019). Positive emotions, hope, and life satisfaction in Chinese adults: a test of the broaden-and-build model in accounting for subjective well-being in Chinese college students. *Journal of Positive Psychology*, 14(6), 829-835. <https://doi.org/10.1080/17439760.2019.1579358>
- Choung, Y., Pak, T. Y. ve Chatterjee, S. (2021). Consumption and life satisfaction: The Korean evidence. *International Journal of Consumer Studies*, 45(5), 1007-1019. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12620>
- Cohen, J. R., Menon, S. V., Shorey, R. C., Le, V. D. ve Temple, J. R. (2017). The distal consequences of physical and emotional neglect in emerging adults: a person-centered, multi-wave, longitudinal study. *Child Abuse and Neglect*, 63, 151-161. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.030>
- Corcoran, M. ve McNulty, M. (2018). Examining the role of attachment in the relationship between childhood adversity, psychological distress and subjective well-being. *Child Abuse and Neglect*, 76, 297-309. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.11.012>
- Çalgı, B. ve Saydam, R. (2009). Annelerin çocuklarına yönelik ihmal ve istismar davranışı üzerine bir araştırma. *Istanbul Aydın University Dergisi*, 12(3), 275-300. https://doi.org/10.17932/iau.iaud.2009.002/iaud_v12i3005
- Çalışkan, Z. (2019). Annelerin çocuklarına yönelik istismar-ihmal davranışları ve etkileyen faktörler. *Güncel Pediatri*, 17(3), 387-399.
- Çınaroğlu, M. (2023). Din, maneviyat, ruh sağlığı ve iyi oluş hali; derleme. *Journal of Religion and Human*, 3(6), 47-64.
- Çınaroğlu, M., Ülker, S. V., Tütüncü, S. ve Memnun, D. (2023). Comparison of cognitive behavioral therapy (CBT) versus CBT and ericsonian hypnotherapy for depressive mood. *International Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 9(64), 2749-2758.

- d'Astous, A. ve Mouakhar-Klouz, D. (2022). Self-gift giving and satisfaction with life: A behavioural tendency perspective. *International Journal of Consumer Studies*, 46(1), 268-278. <https://doi.org/10.1111/ijcs.12674>
- Demirgil, Z. (2023). Çocuklukta yaşanan duygusal ihmal ile iş yaşamında yalnızlık arasındaki ilişkide tükenmişliğin aracılık etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 467-480.
- Demirtürk Selçuk, E. ve Karadeniz, H. (2020). Çocuk istismarına yol açan ailesel nedenler ve çocuğun korunmasına yönelik önlemler. *Sağlık ve Toplum*, 1, 30-35.
- Diener, E., Emmons, R. A., Larsen, R. J. ve Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4901_13
- Diener, E., Oishi, S. ve Lucas, R. E. (2012). Subjective well-being: The science of happiness and life satisfaction. *The Oxford Handbook of Positive Psychology*, (2). <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780195187243.013.0017>
- Diener, E. ve Seligman, M. E. P. (2002). Very happy people, 13(1).
- Dion, J., Nilsen, W., Gagné, A., Lapierre, A. ve Hébert, M. (2020). Adverse childhood experiences. *The Encyclopedia of Child and Adolescent Development*, 1-12. <https://doi.org/10.1002/9781119171492.wecad221>
- Egeland, B. (2009). Taking stock: Childhood emotional maltreatment and developmental psychopathology. *Child Abuse and Neglect*, 33(1), 22–26. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2008.12.004>
- Egeland, B., Sroufe, L. A. ve Erickson, M. (1983). The developmental consequence of different patterns of maltreatment. *Child Abuse & Neglect*, 7, 459–469.
- Fergusson, D. M., McLeod, G. F. H., Horwood, L. J., Swain, N. R., Chapple, S. ve Poulton, R. (2015). Life satisfaction and mental health problems (18 to 35 years). *Psychological Medicine*, 45(11), 2427-2436. <https://doi.org/10.1017/S0033291715000422>
- Foong, H. F., Hamid, T. A., Ibrahim, R. ve Haron, S. A. (2020). The association between religious orientation and life satisfaction in older adults living with morbidity and multimorbidity: a gender perspective in Malaysia. *Psychogeriatrics*, 20(6), 891-899. <https://doi.org/10.1111/psyg.12614>
- Frijters, P., Johnston, D. W. ve Shields, M. A. (2011). *Destined for (un)happiness: does childhood predict adult life satisfaction?*. IZA Discussion Paper. 3-38.
- Gezer, H. (2014). “Spor yapan ve spor yapmayan emniyet teşkilatı mensuplarının yaşam doyumu ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi” (Malatya örneği).

Yüksek Lisans Tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Muğla.

- Glickman, E. A., Choi, K. W., Lussier, A. A., Smith, B. J. ve Dunn, E. C. (2021). Childhood emotional neglect and adolescent depression: Assessing the protective role of peer social support in a longitudinal birth cohort. *Frontiers in Psychiatry*, 12. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2021.681176>
- Griffiths, S., Allison, C., Kenny, R., Holt, R., Smith, P. ve Baron-Cohen, S. (2019). The vulnerability experiences quotient (VEQ): A study of vulnerability, mental health and life satisfaction in autistic adults. *Autism Research*, 12(10), 1516-1528. <https://doi.org/10.1002/aur.2162>
- Grummitt, L. R., Kelly, E. V., Barrett, E. L., Lawler, S., Prior, K., Stapinski, L. A. ve Newton, N. C. (2022). Associations of childhood emotional and physical neglect with mental health and substance use in young adults. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, 56(4), 365-375. <https://doi.org/10.1177/00048674211025691>
- Gül, T. (2020). *Geçmişte çocuk işçiliği deneyimi olan üniversite öğrencilerinin benlik saygılarının ve yaşam doyumlarının öz-belirleme kuramı çerçevesinde araştırılması*. Doktora Tezi, T.C. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z. ve Aydoğan, S. (2002). Cumhuriyet üniversitesi tıp fakültesi anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihtmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *C. Ü. Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Hahn, E., Specht, J., Gottschling, J. ve Spinath, F. M. (2015). Coping with unemployment: The impact of unemployment duration and personality on trajectories of life satisfaction. *European Journal of Personality*, 29(6), 635-646. <https://doi.org/10.1002/per.2034>
- Hartanto, A., Yong, J. C., Lee, S. T. H., Ng, W. Q. ve Tong, E. M. W. (2020). Putting adversity in perspective: purpose in life moderates the link between childhood emotional abuse and neglect and adulthood depressive symptoms. *Journal of Mental Health*, 29(4), 473-482. <https://doi.org/10.1080/09638237.2020.1714005>
- Hartung, J., Spormann, S. S., Moshagen, M. ve Wilhelm, O. (2021). Structural differences in life satisfaction in a U.S. adult sample across age. *Journal of Personality*, 89(6), 1232-1251. <https://doi.org/10.1111/jopy.12654>
- Herrenkohl, T. I., Klika, J. B., Herrenkohl, R. C., Russo, M. J. ve Dee, T. (2012). A prospective investigation of the relationship between child maltreatment and indicators of adult psychological well-being. *Violence and Victims*, 27(5), 764-776. <https://doi.org/10.1891/0886-6708.27.5.764>

- Houtepen, L. C., Heron, J., Suderman, M. J., Tilling, K. ve Howe, L. D. (2018). Adverse childhood experiences in the children of the avon longitudinal study of parents and children (ALSPAC). *Wellcome Open Research*, 3. <https://doi.org/10.12688/wellcomeopenres.14716.1>
- Howard, A. H., Gwenzi, G. D., Taylor, T. ve Wilke, N. G. (2023). The relationship between adverse childhood experiences, health and life satisfaction in adults with care experience: The mediating role of attachment. *Child and Family Social Work*, 28(3), 809-821. <https://doi.org/10.1111/cfs.13006>
- Humphreys, K. L., LeMoult, J., Wear, J. G., Piersiak, H. A., Lee, A. ve Gotlib, I. H. (2020). Child maltreatment and depression: A meta-analysis of studies using the childhood trauma questionnaire. *Child Abuse and Neglect*, 102. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2020.104361>
- Infurna, F. J., Rivers, C. T., Reich, J. ve Zautra, A. J. (2015). Childhood trauma and personal mastery: Their influence on emotional reactivity to everyday events in a community sample of middle-aged adults. *PLoS ONE*, 10(4). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0121840>
- Jaffee, S. R. (2017). Child maltreatment and risk for psychopathology in childhood and adulthood. *The Annual Review of Clinical Psychology is online at*, 13, 525-551. <https://doi.org/10.1146/annurev-clinpsy-032816>
- Kalyon, A. ve Yazıcı, H. (2020). Üniversite öğrencilerinde çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantılarının yaşam doyumunu yordamadaki rolü: Cinsiyet ve ruhsal problemlere dayalı karşılaştırmalar*. *Yüksek Öğretim ve Bilim Dergisi*, 10(3), 573. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.417>
- Koç, F., Halıcıoğlu, O. ve Akşit, S. (2014). Hangi bulgular fiziksel istismarı düşündürür? *The Journal of Pediatric Research*, 1(1), 1-5. <https://doi.org/10.4274/jpr.57966>
- Krause, N. (2004). Lifetime trauma, emotional support, and life satisfaction among older adults. *The Gerontologist*, 44(5), 615-623.
- Lee, S. W., Bae, G. Y., Rim, H. D., Lee, S. J., Chang, S. M., Kim, B. S. ve Won, S. (2018). Mediating effect of resilience on the association between emotional neglect and depressive symptoms. *Psychiatry Investigation*, 15(1), 62-69. <https://doi.org/10.4306/pi.2018.15.1.62>
- Lenzi, C. ve Perucca, G. (2018). Are urbanized areas source of life satisfaction? Evidence from EU regions. *Papers in Regional Science*, 97, 105-122. <https://doi.org/10.1111/pirs.12232>
- Loos, M. E. ve Alexander, P. C. (1997). Differential effects associated with self-reported histories of abuse and neglect in a college sample. *Interpersonal Violence*, 12, 340-360.

- Ludwig, S. ve Rostain, A. (2009). Family function and dysfunction. *Developmental-Behavioral Pediatrics: Expert Consult*, 103-118. <https://doi.org/10.1016/B978-1-4160-3370-7.00010-9>
- Mao, X. ve Han, W. J. (2018). Living arrangements and older adults' psychological well-being and life satisfaction in China: Does social support matter? *Family Relations*, 67(4), 567-584. <https://doi.org/10.1111/fare.12326>
- Mills, R., Kisely, S., Alati, R., Strathearn, L. ve Najman, J. M. (2017). Child maltreatment and cannabis use in young adulthood: a birth cohort study. *Addiction*, 112(3), 494-501. <https://doi.org/10.1111/add.13634>
- Yunus, N. M., Said, R. ve Azman-Saini, W. N. W. (2014). Spillover effects on relative demand for skilled workers in the Malaysian manufacturing industry. *Proceedings of 2nd International Conference on Economics and Social Sciences (ICESS-2014)*, 62-67. Malaysia.
- Monteleone, A. M., Cascino, G., Meule, A., Barone, E., Voderholzer, U. ve Kolar, D. R. (2023). Pathways between childhood maltreatment and life satisfaction in adolescents with eating disorders: A network analysis. *European Eating Disorders Review*, 31(5), 724-733. <https://doi.org/10.1002/erv.3000>
- Müller, L. E., Bertsch, K., Bülow, K., Herpertz, S. C. ve Buchheim, A. (2019). Emotional neglect in childhood shapes social dysfunctioning in adults by influencing the oxytocin and the attachment system: Results from a population-based study. *International Journal of Psychophysiology*, 136, 73-80. <https://doi.org/10.1016/j.ijpsycho.2018.05.011>
- Neumann, E. (2017). Recollections of emotional abuse and neglect in childhood as risk factors for depressive disorders and the need for psychotherapy in adult life. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 205(11), 873-878. <https://doi.org/10.1097/NMD.0000000000000748>
- Nusser, L., Zimprich, D. ve Wolf, T. (2023). Themes of trust, identity, intimacy, and generativity in important autobiographical memories: Associations with life periods and life satisfaction. *Journal of Personality*, 91(5), 1110-1122. <https://doi.org/10.1111/jopy.12786>
- OECD, Society at a Glance ve OECD Paris; EFILWIC (2003). (2005). Quality of life in Europe: an illustrative report. www.prisonstudies.org
- Onat, G., Dinç, H., Günaydın, S. ve Uğurlu, F. (2015). Çocukluk döneminde yaşanan ihmal veya istismarın benlik saygısına etkisinin incelenmesi. *Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi*, 3(1), 9. <https://doi.org/10.17681/hsp.61140>
- Özgentürk, İ. (2014). Çocuk istismarı ve ihmali. *International Journal of Human Sciences*, 11(2), 266-278. <https://doi.org/10.14687/ijhs.v11i1.2943>

- Özsoy, G. ve Çelikkaleli, Ö. (2021). Çocukluk dönemi ihmal ve istismar yaşantısının psikolojik sağlamlık üzerindeki etkisinde ebeveyn duygusal erişebilirliğin aracılık rolü. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 58, 312-333. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.885366>
- Pederson, C. L. ve Wilson, J. F. (2009). Childhood emotional neglect related to posttraumatic stress disorder symptoms and body mass index in adult women. *Psychological Reports*, 105(1), 111-126. <https://doi.org/10.2466/PRO.105.1.111-126>
- Perry, A. R., DiLillo, D. ve Peugh, J. (2007). Childhood psychological maltreatment and quality of marriage: The mediating role of psychological distress. *Journal of Emotional Abuse*, 7(2), 117-142. https://doi.org/10.1300/J135v07n02_07
- Preisner, K., Neuberger, F., Posselt, L. ve Kratz, F. (2018). Motherhood, employment, and life satisfaction: Trends in germany between 1984 and 2015. *Journal of Marriage and Family*, 80(5), 1107-1124. <https://doi.org/10.1111/jomf.12518>
- Rissanen, T., Viinamäki, H., Lehto, S. M., Hintikka, J., Honkalampi, K., Saharinen, T. ve Koivumaa-Honkanen, H. (2013). The role of mental health, personality disorders and childhood adversities in relation to life satisfaction in a sample of general population. *Nordic Journal of Psychiatry*, 67(2), 109-115. <https://doi.org/10.3109/08039488.2012.687766>
- Ross, N. D., Kaminski, P. L. ve Herrington, R. (2019). From childhood emotional maltreatment to depressive symptoms in adulthood: The roles of self-compassion and shame. *Child Abuse and Neglect*, 92, 32-42. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.03.016>
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.
- Ryff, C. D., Lee, C. ve Keyes, M. (1995). The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4), 719-727.
- Sachs-Ericsson, N. J., Rushing, N. C., Stanley, I. H. ve Sheffler, J. (2016). In my end is my beginning: Developmental trajectories of adverse childhood experiences to late-life suicide. *Aging and Mental Health*, 20(2), 139-165. <https://doi.org/10.1080/13607863.2015.1063107>
- Salokangas, R. K. R., Schultze-Lutter, F., Schmidt, S. J., Pesonen, H., Luutonen, S., Patterson, P., Graf von Reventlow, H., Heinimaa, M., From, T. ve Hietala, J. (2020). Childhood physical abuse and emotional neglect are specifically associated with adult mental disorders. *Journal of Mental Health*, 29(4), 376-384. <https://doi.org/10.1080/09638237.2018.1521940>

- Salzmann, S., Salzmann-Djufri, M. ve Euteneuer, F. (2022). Childhood emotional neglect and cardiovascular disease: A Narrative Review. *Frontiers in Cardiovascular Medicine*, 9. <https://doi.org/10.3389/fcvm.2022.815508>
- Sarı, H. Y., Ardahan, E. ve Öztornacı, B. Ö. (2016). Çocuk ihmal ve istismarına ilişkin son 10 yılda yapılan sistematik derlemeler. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 15(6), 501-511. <https://doi.org/10.5455/pmb.1-1453795052>
- Saris, W. E., Veenhoven, R. ve Scherpenzeel, A. (1996). The study of life satisfaction. *A Comparative Study of Satisfaction with Life in Europe*, 11-48.
- Schimmenti, A., Maganuco, N. R., La Marca, L., Di Dio, N., Gelsomino, E. ve Gervasi, A. M. (2015). "Why do I feel so bad?" childhood experiences of emotional neglect, negative affectivity, and adult psychiatric symptoms. *Mediterranean Journal of Social Sciences*. <https://doi.org/10.5901/mjss.2015.v6n6s1p259>
- Schunk, F. ve Trommsdorff, G. (2023). Longitudinal associations of neuroticism with life satisfaction and social adaptation in a nationally representative adult sample. *Journal of Personality*, 91(5), 1069-1083. <https://doi.org/10.1111/jopy.12783>
- Sedlak, A. J. ve Broadhurst, D. D. (1996). Third national incidence study of child abuse and neglect: Final report. *Washington, DC: US Department of Health and Human Services*.
- Simon, N. M., Herlands, N. N., Marks, E. H., Mancini, C., Letamendi, A., Li, Z., Pollack, M. H., Van Ameringen, M. ve Stein, M. B. (2009). Childhood maltreatment linked to greater symptom severity and poorer quality of life and function in social anxiety disorder. *Depression and Anxiety*, 26(11), 1027-1032. <https://doi.org/10.1002/da.20604>
- Sperry, D. M. ve Widom, C. S. (2013). Child abuse and neglect, social support, and psychopathology in adulthood: A prospective investigation. *Child Abuse and Neglect*, 37(6), 415-425. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2013.02.006>
- Spinoven, P., Elzinga, B. M., Hovens, J. G. F. M., Roelofs, K., Zitman, F. G., Van Oppen, P. ve Penninx, B. W. J. H. (2010). The specificity of childhood adversities and negative life events across the life span to anxiety and depressive disorders. *Journal of Affective Disorders*, 126(1-2), 103-112. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2010.02.132>
- Şar, V. (1998). Kötüye kullanım ve ihmalle ilişkili psikiyatrik sorunlar. Ertuğrul Köroğul ve Cengiz Güleç (Ed.), *Psikiyatri Temel Kitabı*, (1), 823-834.
- Şentürk, F. K. ve Bayraktar, E. (2018). İş-aile yaşam çatışmasının çalışanların iş ve yaşam tatminleri üzerindeki etkisi. *Journal of Labour Relations*, 9(1), 24-41.

- Şikel, Ç. ve Harmanci, H. (2022). Çocuklarda duygusal istismarın kimlik oluşumunda etkisi. *KTO Karatay Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 3(3), 1-12.
- Taillieu, T. L., Brownridge, D. A., Sareen, J. ve Afifi, T. O. (2016). Childhood emotional maltreatment and mental disorders: Results from a nationally representative adult sample from the United States. *Child Abuse and Neglect*, 59, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.07.005>
- Tang, S., Ports, K. A., Stone, D. M. ve Lin, H. C. (2022). The mediating role of internalizing and externalizing symptoms in the association between child neglect and suicide attempt in adulthood. *International Journal of Injury Control and Safety Promotion*, 29(1), 1-22. <https://doi.org/10.1080/17457300.2021.2007406>
- Türk Dil Kurumu. (2022). Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/>
- Uğurlu, Z. ve Gülsen, İ. A. (2014). Çocuk hakları ve hukuki bağlamda çocuğun ihmal ve istismardan korunması. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-24.
- Üstündağ, A. (2020). Duygusal ihmal ve istismara uzmanların bakış açısı. *Journal of Economy Culture and Society*, 61(1), 125-140. <https://doi.org/10.26650/jecs2019-0038>
- Wark, M. J., Kruczek, T. ve Boley, A. (2003). Emotional neglect and family structure: Impact on student functioning. *Child Abuse and Neglect*, 27(9), 1033-1043. [https://doi.org/10.1016/S0145-2134\(03\)00162-5](https://doi.org/10.1016/S0145-2134(03)00162-5)
- Wu, Q., Chi, P., Lin, X. ve Du, H. (2018). Child maltreatment and adult depressive symptoms: Roles of self-compassion and gratitude. *Child Abuse and Neglect*, 80, 62-69.
- Xiang, Y., Yuan, R. ve Zhao, J. (2021). Childhood maltreatment and life satisfaction in adulthood: The mediating effect of emotional intelligence, positive affect and negative affect. *Journal of Health Psychology*, 26(13), 2460-2469. <https://doi.org/10.1177/1359105320914381>
- Yanık, M. ve Özmen, M. (2002). Psikiyatri polikliniğine başvuran hastalarda çocukluk çağı kötüye kullanım/ihmal yaşantıları ile intihar, kendine fiziksel zarar verme ve dissosiyatif belirtiler arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 140-146.
- Yüksel, M. ve Elif, G. Ç. (2017). Yetişkin hükümlülerin çocukluk çağı travma düzeyinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *TAAD*, 30(7), 57-85.
- Zaragoza Scherman, A., Salgado, S., Shao, Z. ve Berntsen, D. (2020). Younger adults report more distress and less well-being: A cross-cultural study of event centrality, depression, post-traumatic stress disorder and life satisfaction.

Applied Cognitive Psychology, 34(5), 1180-1196.
<https://doi.org/10.1002/acp.3707>

Zhang, H. ve Li, Y. (2021). Child neglect and life satisfaction among left-behind children in rural China: The roles of self-compassion and gratitude. *Interpersonal Violence*, 1-21. https://doi.org/10.1177_08862605211016348

Zupančič, M., Komidar, L. ve Levpušček, M. P. (2014). Individuation in Slovene emerging adults: Its associations with demographics, transitional markers, achieved criteria for adulthood, and life satisfaction. *Journal of Adolescence*, 37(8), 1421-1433. <https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2014.03.014>

EK 1. BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

Bu araştırmanın amacı çocukluk dönemi duygusal ihmalinin yetişkinlerde yaşam tatminine olan etkisini incelemektir. Bu ankette Murray Straus, E. Milling Kinard, Linda M. Williams tarafından gerçekleştirilen ‘İhmal Ölçeği’ ve Diener, E., Emmons, R.A., Larsen, R.J. ve Griffin, S. (1985) tarafından geliştirilen, dilimize Mustafa Bekmezci ve İbrahim Sani Mert tarafından uyarlanan ‘Yaşam Tatmini Ölçeği’ kullanılmaktadır.

Çalışmanın amacı için sizden beklenen bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını, amacını ve gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Onaylıyorum

EK 2. SOSYO-DEMOGRAFİK FORM

Aşağıdaki bilgileri kendinize göre cevaplayınız.

1. Yaşınız? *

2. Cinsiyetiniz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- Kadın
- Erkek

3. Eğitim Durumunuz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- Okuryazar
- İlkokul
- Ortaokul
- Lise
- Ön lisans
- Lisans
- Yüksek Lisans
- Doktora

4. Medeni Durumunuz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- Evli
- Bekar
- İlişkisi var
- Boşanmış
- Dul

5. Çocuğunuz var mı? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- Evet
- Hayır

6. Aylık Geliriniz? *

Yalnızca bir şıkkı işaretleyiniz.

- Yok
- Asgari ücretin altı
- Asgari ücret
- Asgari ücretin üstü

EK 3. İHMAL ÖLÇEĞİ

Aşağıdaki ifadelerin her biri için ebeveynlerinizle olan yaşamınızı ne kadar iyi tanımladığını belirleyin. Ebeveynlerinizden birini veya her ikisini de çok iyi tanımlıyorsa "Kesinlikle katılıyorum." için "1"i, ikisini de hiç tanımlamıyorsa "Kesinlikle Katılmıyorum" için "4"ü işaretleyin veya daire içine alın. Açıklamanın bu ikisinin arasında bir yerde olması durumunda "Kabul Ediyorum" veya "Katılmıyorum" seçeneğini seçin.

1 = Kesinlikle Katılıyorum

2 = Katılıyorum

3 = Katılmıyorum

4 = Kesinlikle Katılmıyorum

70. Beni bir şeyler öğrenebileceğim yerlere götürdü. Örneğin: Hayvanat bahçesi, kütüphane... vb.

71. Benimle hiç ilgilenmedi.

72. İhtiyacım olduğunda bir dışçıye gittiğimden emin oldu.

73. Yaptığının doğru ya da yanlış olması umrunda değildi.

74. Çok küçükken yanımda bir yetişkin olmadan yalnız bıraktı.

75. Bana sarılmadı.

76. Beni bilerek eve almadı.

77. Olaylar ile ilgili duygularımı görmezden geldi.

78. Benimle sırf eğlence olsun diye bir şeyler yaptı.

79. Yeterince uyuduğumdan emin oldu.

80. Faaliyetlerim veya hobilerimle ilgilenmiyordu.

81. Ödevlerimde bana yardımcı olmuyordu.

82. Bana temiz giysiler vermedi.

83. Evde olmadığım zamanlarda ne yaptığımı bilmek istedi.

84. Bir şeyleri başardığımda gurur duyardı.

85. Üzgün olduğumda beni rahatlatmazdı.

86. Beni temiz tutmadı.

87. Elimden gelenin en iyisini yapmama yardım etmedi.

- 88.Okula gittiğimden emin olmadı.
- 89.Okulda başımın belaya girip girmediğini umursamadı.
- 90.İhtiyacım olduğunda bir doktora gittiğimden emin olmadı.
- 91.Ne tür arkadaşlarım olduğu ile ilgilenmiyordu.
- 92.Ödevimi yaptığımdan emin olmadı.
- 93.Bana yeterince yemek vermedi.
- 94.Bir şeyi anlamakta zorluk çektiğimde bana yardımcı oldu.
- 95.Benim için yapmaları gereken şeyleri unuttu.,
- 96.Bana kitap okumadı.
- 97.Sorunlarım olduğunda bana yardım etmedi.
- 98.Beni övmezdi.
- 99.Mağazalardan bir şeyler çalmamı umursamadı.
- 100.Okuldaki notlarıma ilgi göstermedi.
- 101.Beni sevdiklerini bana söylemedi.
- 102.Bir şeyleri doğru yaptığımda bana söylemedi.
- 103.Yapmama izin verilen şeylere net sınırlar konuldu.
- 104.Benden bir şey yapmamı istemesine neden olan nedenleri belirtmedi.
- 105.Okuldan sonra başımın belaya girmesinden endişelendi.
- 106.Evi temiz tuttu.
- 107.Beni sıcak tutacak kadar kıyafet vermedi.
- 108.Benimle haberlerde yer alan konular hakkında konuşmadı.
- 109.Doğum günüm ya da tatil günlerinde bana hediye vermedi.

EK 4. YAŞAM TATMİNİ ÖLÇEĞİ

1. İdeallerime yakın bir hayatım var.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Pek Katılmıyorum Fikrim Yok Biraz Katılıyorum
Büyük Ölçüde Katılıyorum Tamamen Katılıyorum

2. Hayat koşullarım mükemmeldir.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Pek Katılmıyorum Fikrim Yok Biraz Katılıyorum
Büyük Ölçüde Katılıyorum Tamamen Katılıyorum

3. Hayatımdan memnunum.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Pek Katılmıyorum Fikrim Yok Biraz Katılıyorum
Büyük Ölçüde Katılıyorum Tamamen Katılıyorum

4. Şimdiye kadar hayattan istediğim önemli şeylere sahip oldum.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Pek Katılmıyorum Fikrim Yok Biraz Katılıyorum
Büyük Ölçüde Katılıyorum Tamamen Katılıyorum

5. Tekrar dünyaya gelsem hayatımdaki hemen hemen hiçbir şeyi değiştirmezdim.

Kesinlikle Katılmıyorum Katılmıyorum Pek Katılmıyorum Fikrim Yok Biraz Katılıyorum
Büyük Ölçüde Katılıyorum Tamamen Katılıyorum

ETİK KURUL/KOMİSYON İZİNİ/MUAFİYETİ

	T.C. İSTANBUL NİŞANTAŞI ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ ETİK KURULU	Evrak Tarihi 4/4/2024 Evrak Numarası 20240404-49	
<p>Sayın DERİN SU DEMİR İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü KLİNİK PSİKOLOJİ (TEZLİ)</p> <p>İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Etik Kurulu Başkanlığına 4/4/2024 tarihinde incelenmek üzere başvurmuş olduğunuz “ÇOCUKLUK DÖNEMİ DUYGUSAL İHMALİNİN YETİŞKİNLERDE YAŞAM TAATMİNİNE OLAN ETKİSİNİN İNÇLENMESİ” başlıklı çalışmanız, 4/4/2024 tarihli 2024/04 numaralı etik kurul toplantısında değerlendirilmiştir. Kurulumuz tarafından yapacağınız araştırmanın etik açıdan uygunluğuna oy birliğiyle karar verilmiştir.</p> <p>Bilgilerinize rica ederim.</p> <p style="text-align: right;">D ç. Dr. Gözde MERT Başkan</p>			
BAŞVURU BİLGİLERİ			
Araştırmacı(lar)	DERİN SU DEMİR	Başvuru Tarihi	4/4/2024
Danışman/Yürütücü	DR. ÖĞR. ÜYESİ METİN ÇINAROĞLU	Araştırma Türü	DENEYSEL ÇALIŞMA
Program/Alan	KLİNİK PSİKOLOJİ (TEZLİ)	Etik kurul Toplantı Tarihi	4/4/2024
Çalışma Niteliği	YÜKSEK LİSANS TEZİ	Etik Kurul Karar No	2024/04